

แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน
ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย
(พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

บทสรุปผู้บริหาร

ด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๐ บัญญัติให้รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย รวมทั้งรัฐบาลได้กำหนดให้การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมเป็นนโยบายระดับชาติ โดยให้คํานึงการพัฒนาสังคมบนพื้นฐานของ “ความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม” เนื่องจากประเทศไทยมีลักษณะสภาพสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อาทิ ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ความเชื่อ และประเพณี

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว กอปรกับสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) โดยกองความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้และชนต่างวัฒนธรรม (กชต.) ได้ประเมินสถานการณ์อย่างรอบด้านร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความ ระเบียบ และกฎหมายต่าง ๆ จึงได้จัดทำ **แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)** โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของคนในชาติอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ซึ่งในระยะแรกจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพให้กับคนในชาติที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะ **กลุ่มเปราะบางและกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม** เพื่อลดอุปสรรคที่ทำให้กลุ่มดังกล่าวได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย และวัฒนธรรม ตลอดจนความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคม

ดำเนินการโดยส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายได้รับการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานและได้รับการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ โดยคำนึงถึงแนวทางสันติวิธี หลักคุณธรรม หลักมนุษยธรรม หลักสิทธิมนุษยชน และความมั่นคงของมนุษย์อันจะนำไปสู่ความมั่นคงของรัฐ ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม ทั้งในและต่างประเทศ และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศไทย ให้เกิดการยอมรับและความเข้าใจที่ถูกต้องทั้งในประเทศและระดับสากล รวมทั้งส่งเสริมหลักการบริหารจัดการของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตลอดจนส่งเสริมกลไกในการบูรณาการงานของภาครัฐในทุกระดับ ตั้งแต่กลไกระดับนโยบาย กลไกระดับอำนวยการ และกลไกการปฏิบัติ (ส่วนกลางและระดับพื้นที่)

นอกจากนี้ ได้มีการกำหนดโครงการสำคัญ (Flagship Project) โดยเฉพาะโครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ และโครงการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ซึ่งมีกรอบระยะเวลาชัดเจนงานอย่างชัดเจน ตลอดจนมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ รวมทั้งปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระยะต่อไปได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า **“สังคมไทยมีเอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย มีสันติวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข”**

กองความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้และชนต่างวัฒนธรรม
สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

คำนำ

ประเทศไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) ที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนในชาติที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งด้านศาสนา ความเชื่อ ภาษา วิถีชีวิต ค่านิยม และอัตลักษณ์ นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ ทั้งนี้ความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมและความหลากหลายของชาติพันธุ์ข้างต้นส่งผลต่อลักษณะความเป็นอยู่และบทบาททางสังคมของกลุ่มคนในชาติที่แตกต่างกัน ความไม่เข้าใจและไม่ยอมรับความแตกต่างหลากหลายดังกล่าว อาจนำไปสู่ปัญหาการแบ่งแยก การเลือกปฏิบัติ ความขัดแย้ง และการใช้ความรุนแรงระหว่างกัน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความสมานฉันท์ของคนในชาติ นำมาซึ่งผลกระทบต่อเอกภาพและความมั่นคงของชาติ จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีการยอมรับ เข้าใจ เคารพในความหลากหลายและให้เกียรติซึ่งกันและกัน รวมทั้งต้องคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอย่างเสมอภาค เพื่อให้เกิดสังคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นธรรมและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานระดับนโยบายด้านความมั่นคง จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) โดยมีแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมให้คนในชาติได้รับการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานและพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ ภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งในระยะแรกจะให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพให้กับคนในชาติที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางและกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม รวมทั้งเสริมสร้างให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของภาครัฐให้สามารถตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาที่สืบเนื่องมาจากความหลากหลายได้อย่างสอดคล้องกับรูปแบบวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิสังคมของไทย

แผนปฏิบัติการฉบับนี้มีความสอดคล้องกันระหว่างแนวทางดำเนินการของภาครัฐและความต้องการของประชาชน และมีความสอดคล้องกับกฎหมาย ทั้งกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ อันจะส่งผลให้ประเทศไทยมีความมั่นคงเกิดเอกภาพ รวมทั้งมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของประชาคมระหว่างประเทศ ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า แผนปฏิบัติการฯ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปเป็นกรอบในการดำเนินการร่วมกัน เพื่อส่งเสริมให้คนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด และความเชื่อ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและกลมเกลียวในสังคมเดียวกัน รวมทั้งยอมรับและเคารพในวัฒนธรรมของกันและกัน อันจะนำไปสู่การเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง มั่นคง ปลอดภัย และยั่งยืนสืบไป

พลเอก

(สุพจน์ มาลานิยม)

เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร

คำนำ

๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. ความสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ นโยบาย แผน และตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	๓
๒.๑ ยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผน	๓
๒.๒ ตราสารระหว่างประเทศ	๑๐
๓. สถานการณ์และแนวโน้มของสังคมพหุวัฒนธรรมระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ	๑๓
๓.๑ สถานการณ์ระดับโลก	๑๓
๓.๒ สถานการณ์ระดับภูมิภาค	๑๓
๓.๓ สถานการณ์ระดับประเทศ	๑๔
๓.๔ แนวโน้มสถานการณ์ในภาพรวม	๑๗
๔. แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)	๑๙
๔.๑ กรอบแนวคิด	๑๙
๔.๒ วิสัยทัศน์	๒๐
๔.๓ วัตถุประสงค์	๒๐
๔.๔ กลุ่มเป้าหมาย	๒๐
๔.๕ เป้าหมายการดำเนินงาน	๒๑
๔.๖ แนวทางการดำเนินการ	๒๑
๕. กลไกการบริหารจัดการ	๒๕
๕.๑ กลไกภายใต้สภาความมั่นคงแห่งชาติ	๒๕
๕.๒ กลไกการปฏิบัติ	๒๖
๖. การติดตามและประเมินผล	๒๘
๖.๑ การรายงานผลการดำเนินการในระบบอิเล็กทรอนิกส์	๒๘
๖.๒ กลไก	๒๘
๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย	๒๘
๗.๑ ตัวชี้วัดที่เชื่อมโยงกับแผนระดับที่ ๑ และ ๒	๒๘
๗.๒ ตัวชี้วัดภายใต้แผนปฏิบัติการฯ	๓๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๘. โครงการสำคัญ (Flagship Project)	๓๓
๘.๑ โครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลบูรณาการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและบริหารจัดการ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม : ฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์	๓๓
๘.๒ โครงการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย	๓๔
๙. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	๓๕
ภาคผนวก	๓๖
ภาคผนวก ก ตารางประสานสอดคล้อง	๓๗
ภาคผนวก ข คำนิยาม	๔๗
ภาคผนวก ค บัญชีอักษรย่อ	๔๘

**แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม
ในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)**

.....

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ ด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๐ บัญญัติให้รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย ต่อมาแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคมที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๕ ตอนที่ ๒๔ เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑ ในเรื่องและประเด็นการปฏิรูปที่ ๔ การพัฒนาระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง ที่นับว่าเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาประเทศ ทั้งในเรื่องความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ระบบการเมืองที่เข้มแข็ง ระดับศีลธรรมในสังคม รวมถึงระบบสวัสดิการสำหรับคนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางและกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูง กลุ่มชาติพันธุ์ ที่เป็นกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปเพื่อปลดอุปสรรคที่ทำให้กลุ่มดังกล่าวได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย และวัฒนธรรม ตลอดจนความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคม ซึ่งการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปในประเด็นดังกล่าว จึงกำหนดให้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ดำเนินการจัดทำแผนการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔ เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการและการดำเนินงานโดยมุ่งหมายให้คนในชาติ ซึ่งหมายถึง กลุ่มคนที่มิมีวิถีชีวิต วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ร่วมกัน โดยถือชนบทร่วมกัน ประเพณี และมีภาษาที่ใช้ร่วมกัน ประกอบด้วย กลุ่มคนที่มีสัญชาติไทย และกลุ่มคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทย แต่มีภูมิลำเนาเป็นหลักแหล่งครอบคลุมทั้งในส่วนที่มีสถานะถูกต้องตามกฎหมาย และส่วนที่ไม่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ชั่วคราวภายใต้นโยบายและมาตรการของภาครัฐ ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมที่รองรับความท้าทายจากสถานการณ์ของสังคมไทย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหากลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม

๑.๒ ต่อมา เมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้มีมติเห็นชอบแผนส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔ ตามที่ สศช. เสนอ ทั้งนี้ ในคราวการประชุม สภา มช. ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๓ ได้อนุมัติให้ นโยบาย/แนวทาง/ยุทธศาสตร์/แผนความมั่นคงเฉพาะเรื่อง ภายใต้ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕ มีผลบังคับใช้ไปในห้วงปี พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕ จึงทำให้แผนฉบับดังกล่าวได้ปรับห้วงเวลาเป็น แผนส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕ ซึ่งในการดำเนินงานตามแผนส่งเสริมฯ ดังกล่าว สศช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง นำมาสู่การกำหนดแนวทาง และการดูแลช่วยเหลือกลุ่มชาติพันธุ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้สนับสนุนโครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดำเนินการร่วมกันที่เป็นระบบได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยแผนฉบับดังกล่าวได้สิ้นสุดระยะเวลาลงในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ประกอบกับ สถานการณ์ปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้ง กระบวนทัศน์ด้านความมั่นคงที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับประเด็นความมั่นคงของมนุษย์อันเป็นรากฐานความมั่นคงของรัฐ ประกอบกับทิศทาง

การพัฒนาในระดับนานาชาติได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์มากยิ่งขึ้น ดังนั้น สมช. ในฐานะหน่วยงานนโยบายด้านความมั่นคง จึงได้ดำเนินการตามมาตรา ๗ ของพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่ได้กำหนดหน้าที่อำนาจไว้ในการพิจารณากำหนดแผนความมั่นคงเฉพาะเรื่อง จึงนำมาสู่การทบทวนและจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง และเป็นแผนปฏิบัติการในแบบบูรณาการงานของหน่วยงานต่าง ๆ รองรับต่อยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทรองรับยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ โดยแผนฉบับนี้จะให้ความสำคัญต่อการดูแลกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นคนในชาติตามเจตนารมณ์ของแผนฉบับที่ผ่านมา

๑.๓ สมช. ได้ดำเนินการทบทวนและยกร่างแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างรอบด้าน ดังนี้

๑.๓.๑ **ขั้นการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น** โดยได้ประเมินสถานการณ์อย่างรอบด้านกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และรวบรวม ศึกษา รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความ ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาจัดทำรายงานสภาพแวดล้อมและบริบทสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย รวมถึงกรอบแนวคิดของแผนปฏิบัติการฯ ฉบับนี้

๑.๓.๒ **ขั้นการจัดทำกรอบแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)** โดยผ่านกลไกหลัก คือ คณะอนุกรรมการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม และคณะกรรมการรื้อยกรองงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ พร้อมทั้งเสนอเข้าที่ประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๔ โดยที่ประชุมเห็นชอบกรอบแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว พร้อมทั้ง มอบหมายให้ สมช. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและข้อคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และจัดทำรายละเอียด (ร่าง) แผนปฏิบัติการฯ ให้มีความครบถ้วน สมบูรณ์ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรี ได้มีข้อสั่งการ ให้มีการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้มีความรอบด้านอย่างรอบคอบ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้บูรณาการ ตลอดจนมีการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อประโยชน์ของประชาชนมากที่สุด

๑.๓.๓ **ขั้นการจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการฯ** โดย สมช. ได้นำกรอบแผนปฏิบัติการฯ จัดทำร่างรายละเอียดในเบื้องต้น และจัดเวทีประชุมรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ภูมิภาค จำนวน ๙ ครั้ง ตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๖๓ จนถึงเดือนมีนาคม ๒๕๖๕

๑.๔ **แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)** มีความมุ่งหมายเพื่อเป็นเครื่องมือและกลไกในการบูรณาการงานทุกภาคส่วน โดยเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้คนทุกกลุ่มอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างสันติสุข ซึ่งแผนปฏิบัติการฯ ฉบับนี้จะให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม เพื่อปลดอุปสรรคของกลุ่มจากการได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย และวัฒนธรรม ตลอดจนจากความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่ในสังคม โดยจะได้เสริมสร้างให้มีหลักประกันด้านสิทธิความปลอดภัย ตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานให้ปลอดจากความกลัว ความขาดแคลน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี อีกทั้ง จะหนุนเสริมให้กลุ่มดังกล่าวได้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งและเป็นพลังทางสังคมในอนาคต

๒. ความสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ นโยบาย แผน และตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

การกำหนดกรอบแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ได้ยึดมั่นในแนวพระราชดำริและหลักการทรงงาน และรองรับการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ซึ่งเป็นแผนระดับที่ ๑ รวมทั้งแผนระดับ ๒ ได้แก่ แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ทั้งยังสอดคล้องและเชื่อมโยง กับแผนระดับ ๓ ได้แก่ แผนความมั่นคงเฉพาะเรื่องของ สมช. และแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และตราสาร ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ ยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผน

๒.๑.๑ แผนระดับที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง

๑) เป้าหมาย บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ ประเทศไทยมีบทบาทด้าน ความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ และการบริหารจัดการความมั่นคงมี ผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

๒) ประเด็นยุทธศาสตร์ การรักษาความสงบภายในประเทศ และการพัฒนากลไกการบริหาร จัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

๓) การบรรลุเป้าหมายตามประเด็นยุทธศาสตร์ การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคม พหุวัฒนธรรมในประเทศไทย มุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการป้องกันปัญหาอคติทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิด ความขัดแย้งและความเกลียดชังโดยสันติวิธี ที่ยึดหลักนิติรัฐ นิติธรรม และการมีส่วนร่วมของภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง คนในชาติได้รับการประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเสมอภาคทางโอกาส รวมทั้งเกิดการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างเสมอภาค เท่าเทียม และไม่เลือกปฏิบัติ โดยใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม ในประเทศไทย และเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ได้อย่าง เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความหลากหลาย ทำให้ประชาชนและชุมชนมีความเข้มแข็ง และสามารถอยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุขในประเทศไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

๒.๑.๒ แผนระดับที่ ๒

๑) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง

(๑) เป้าหมายระดับประเด็น

- เป้าหมายที่ ๑ ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น
- การบรรลุเป้าหมาย เพื่อสร้างความสงบให้เกิดขึ้นในประเทศชาติบ้านเมือง

เอื้อต่อการบริหารและพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายที่กำหนด สังคมพหุวัฒนธรรม ในประเทศไทยมีความสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยกสามารถป้องกันปัญหาอคติทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิด ความขัดแย้งและความเกลียดชังได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสันติวิธี ตลอดจนคนในชาติได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน และได้รับการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างเสมอภาค ตามหลักสิทธิมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชน โดยไม่เลือกปฏิบัติ

(๒) แผนย่อยการรักษาความสงบภายในประเทศ

- **แนวทางการพัฒนา** สร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ มุ่งให้ความสำคัญกับการที่ประชาชนและหน่วยงาน/องค์กรทุกภาคส่วน ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความรักสามัคคีปรองดองของคนในชาติ ตามบทบาทอำนาจหน้าที่ เพื่อบูรณาการการแก้ไขปัญหาให้มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรม โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ ๑) กำหนดองค์กร/กลไกบริหารจัดการความขัดแย้งแบบบูรณาการ บนหลักนิติธรรมและหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย ตลอดจนการเคารพต่อความเห็นต่าง ๒) ส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสามัคคีปรองดองในทุกระดับ พร้อมกับสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชน ๓) ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และสิทธิหน้าที่ของประชาชน ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ๔) ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย ๕) มุ่งเน้นการบริหารและการดำเนินการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล สนับสนุนกระบวนการยุติธรรมชุมชน ๖) มุ่งเสริมสร้างผู้นำต้นแบบในระดับต่าง ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศของความสามัคคีปรองดอง ๗) มุ่งเสริมสร้างจิตสำนึกเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ ๘) ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมของคนในสังคม เพื่อเสริมสร้างความรักสามัคคีและความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

- **เป้าหมายของแผนย่อย** การเมืองมีเสถียรภาพ และธรรมาภิบาลสูงขึ้น

- **การบรรลุตามเป้าหมายของแผนย่อย** โดยการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคมทั้งในและต่างประเทศ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม โดยยึดหลักนิติรัฐ นิติธรรม และหลักสันติวิธี เพื่อแก้ไขและป้องกันความขัดแย้งและความเกลียดชัง ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเสมอภาคทางโอกาส ความเท่าเทียม และการไม่เลือกปฏิบัติให้เกิดขึ้นในสังคมไทย รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการป้องกันปัญหาอคติทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและความเกลียดชัง โดยสันติวิธี และให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการของภาครัฐภายใต้หลักธรรมาภิบาล ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างให้เกิดความมีเสถียรภาพและธรรมาภิบาลในสังคมอย่างยั่งยืนสืบไป

(๓) แผนย่อยการพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

- **แนวทางการพัฒนา** ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้การดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีเอกภาพ และเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่กำหนด โดยให้ สมช. พัฒนาและเสริมสร้างหน่วยงาน บุคลากร เครื่องมือ ระบบการบริหาร และการจัดสรรงบประมาณ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมทั้งให้มีความพร้อม มีขีดความสามารถที่ทันสมัย เหมาะสม เพียงพอ และคล่องตัว มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ตลอดจนมีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบดูแลปัญหาความมั่นคงทุกมิติในระดับนโยบาย พร้อมรองรับบริบทที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังให้มีการกำหนดแผนย่อยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงขึ้นรองรับ พร้อมทั้ง

กำหนดแผนงาน/โครงการสำคัญไว้อย่างชัดเจนด้วย โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่

- ๑) การพัฒนาปรับปรุงกลไก โครงสร้าง บทบาทและอำนาจหน้าที่ ของ สมช. และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
- ๒) การพัฒนาระบบบริหารจัดการความมั่นคง และระบบการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
- ๓) การพัฒนาศักยภาพของข้าราชการ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของ สมช. และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
- ๔) การพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

- เป้าหมายของแผนย่อย กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

- การบรรลุตามเป้าหมายของแผนย่อย มุ่งเน้นการทบทวน ปรับปรุง หรือพัฒนา วิธีปฏิบัติ แนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับ กลุ่มชาติพันธุ์โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ รวมถึงการใช้ดุลพินิจหลักรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ และการบูรณาการการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานเพื่อเชื่อมโยงกลไกการบริหารจัดการ และบูรณาการข้อมูล ด้านต่าง ๆ ทั้งมิติความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะการบูรณาการด้านข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์และฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ ตลอดจนเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อน งานส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสันติสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม

(๑) เป้าหมายระดับประเด็น

- เป้าหมายที่ ๑ คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

- การบรรลุเป้าหมาย การคุ้มครองให้ประชาชนสามารถแสดงออกทางความคิด อย่างเปิดเผย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ยอมรับความหลากหลาย และสร้างสรรค์ให้ สังคมดีขึ้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาชนและชุมชนให้พึ่งตนเองได้ รวมทั้งการส่งเสริมการเข้าถึง โอกาส การบริการพื้นฐานภาครัฐ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงวิถีชีวิต ของคนในชาติอย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนเร่งรัดกระบวนการกำหนดสถานะบุคคล ให้แก่คนในชาติที่อยู่ในไทยเป็นเวลานานที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้เรียบร้อยแล้ว เพื่อให้ได้รับ การคุ้มครอง มีหลักประกันทางสังคม และได้รับความเป็นธรรมตามสิทธิทางกฎหมายที่สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชน อย่างเป็นรูปธรรม

(๒) แผนย่อยมาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม

- แนวทางการพัฒนา ได้แก่ ๑) จัดให้มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือ กลุ่มเป้าหมาย โดยพัฒนาระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็น พิเศษ เพื่อให้สามารถให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายและครอบคลุมครบกลุ่ม อาทิ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย เหยื่อของความรุนแรงต่าง ๆ และการค้ามนุษย์ แรงงานในภาคการผลิต ที่มีความเสี่ยง ผู้ติดเชื้อและบุคคลที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ ๒) ส่งเสริมและจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน ที่เหมาะสมให้ประชากรกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก-เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสทาง สังคม เพื่อให้เข้าถึงบริการของรัฐและโอกาสทางสังคมได้อย่างเท่าเทียม และส่งเสริมความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย

๓) ระดมพลังความร่วมมือสร้างโอกาสและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชน ในรูปแบบพึ่งตนเอง ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนเป็นสถาบันพื้นฐานในการจัดระบบการคุ้มครองทางสังคม แก่สมาชิกของตน โดยมีภาคีต่าง ๆ เกื้อหนุนตามศักยภาพ/ความพร้อมของแต่ละภาคี โดยภาครัฐส่งเสริมให้เกิดการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สนับสนุนการรวมกลุ่มองค์กรชุมชนและเชื่อมโยงเป็น เครือข่าย รวมทั้งมีการใช้กลไกที่มีอยู่แล้วในการเป็นทุนทางสังคมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการคุ้มครอง กลุ่มเป้าหมายในสังคม และ ๔) สนับสนุนให้มีการพัฒนาและใช้ระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัด สวัสดิการและสร้างหลักประกันทางสังคมของทุกภาคส่วน อาทิ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางสวัสดิการ สังคมที่เชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างภาคีพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะระดับครัวเรือนและชุมชน เพื่อนำไปสู่การยกระดับการคุ้มครองทางสังคมและหลักประกันทางสังคม

- เป้าหมายของแผนย่อย มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

- การบรรลุตามเป้าหมายของแผนย่อย มุ่งเน้นการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการ เิงนโยบาย เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็ผู้เสียเปรียบในสังคม โดยเฉพาะกรณีการใช้ ประโยชน์ที่ดินโดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน พื้นที่ทางวัฒนธรรม และพื้นที่จิตวิญญาณ การส่งเสริม การจัดทาระบบฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งเร่งรัดกระบวนการกำหนดสถานะบุคคลให้แก่คนในชาติที่อยู่ใน ไทยเป็นเวลานานที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้เรียบร้อยแล้ว ตลอดจนส่งเสริมให้กลุ่มผู้เสียเปรียบ ดังกล่าวได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างเสมอภาค ตามหลักสิทธิมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชน ทำให้การแก้ปัญหาของรัฐมีประสิทธิภาพ ตรงจุด และตรงกับกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างแท้จริงและเหมาะสม

๓) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕)

นโยบายและแผนหลักด้านความมั่นคงของชาติที่เป็นกรอบหรือทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ้งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งนี้ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดทำ (ร่าง) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ซึ่งมีความเชื่อมโยง กับการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ดังนี้

(๑) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ ๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลัก ของชาติ ที่มีจุดมุ่งเน้นให้สังคมไทยอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เคารพในความแตกต่างหลากหลาย และพร้อมธำรงไว้ ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

- เป้าหมาย คนในชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และเคารพในความแตกต่างหลากหลาย โดยได้รับความคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน

- ตัวชี้วัด จำนวนการจัดทำ พัฒนา หรือปรับปรุงมาตรการของรัฐให้สอดคล้องกับ สนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม

- **กลยุทธ์** การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในชาติอย่างสันติ และเคารพในความแตกต่างหลากหลายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน

- **การบรรลุตามเป้าหมาย** โดยให้ความสำคัญกับการเป็นกรอบทิศทางเชิงนโยบายด้านความมั่นคง รวมทั้งบริบทความมั่นคงของประเทศไทย และความมั่นคงของประเทศในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ โดยมีเป้าหมายสูงสุดในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ผ่านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยใช้สันติวิธี การสร้างหลักประกันว่าบุคคลต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน การเคารพสิทธิ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และให้เกียรติซึ่งกันและกัน การไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าด้วยเหตุความหลากหลายในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ภาษา รวมถึง การสร้างการตระหนักรู้ให้แก่ทุกภาคส่วนให้เห็นคุณค่าการอยู่ร่วมกันในความหลากหลาย เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการความหลากหลายของคนในชาติ บนพื้นฐานของความเสมอภาค ความเท่าเทียมกัน และการไม่เลือกปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างทั่วถึง และการเข้าถึงบริการสาธารณะ พร้อมทั้งส่งเสริมและเสริมสร้างสถานะแวดล้อม และกลไกต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำรงอยู่ของสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ตลอดจนสอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งทบทวน ปรับปรุง พัฒนา กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ หรือวิธีปฏิบัติในการให้บริการสาธารณะให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล โดยไม่เลือกปฏิบัติ หรือนำเหตุความแตกต่างมาเป็นเหตุแห่งความขัดแย้ง

(๒) **นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๖ การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง** ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล แรงงานต่างด้าว กลุ่มที่มีความเปราะบางด้านความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมถึงผู้ได้รับความคุ้มครองหรือผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศภูมิลำเนาให้มีความสมดุลระหว่างมิติความมั่นคง เศรษฐกิจ และหลักสิทธิมนุษยชน

- **เป้าหมาย** ผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคลมีจำนวนลดลง และได้รับการดูแลตามหลักมนุษยธรรม

- **ตัวชี้วัด** ร้อยละของจำนวนผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคลที่ได้รับสถานะอยู่ในราชอาณาจักรอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐ ภายในปี ๒๕๗๐

- **กลยุทธ์** การป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกหนีเข้าเมืองกลุ่มที่มีปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล

- **การบรรลุตามเป้าหมาย** โดยให้ความสำคัญกับการเร่งรัดกระบวนการกำหนดสถานะบุคคลให้แก่คนในชาติที่อยู่ในไทยเป็นเวลานานที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้เรียบร้อยแล้ว รวมทั้งทบทวน ปรับปรุง และพัฒนากฎหมายที่มีอยู่เพื่อขจัดปัญหาอุปสรรคหรือการขัดกันของกฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อเก็บรวบรวมฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของกลุ่มชาติพันธุ์และการขอสัญชาติไทยของชาวต่างชาติ ตรวจสอบข้อมูลกลุ่มประชากรชาติพันธุ์ที่ได้รับและยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ให้มีความถูกต้องกับข้อเท็จจริง และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และรองรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๔) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ที่ให้ความสำคัญต่อการฟื้นฟูพื้นฐานด้านความมั่นคงซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของผู้เห็นต่างทางความคิดและอุดมการณ์บนพื้นฐานระบบการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย คือ แนวทางการรักษาความมั่นคงภายในเพื่อให้เกิดความสงบในสังคมและธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ โดยให้ความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่บนพื้นฐานความแตกต่างทางอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ เพื่อขจัดความขัดแย้ง ลดความรุนแรงตามหลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อขจัดความขัดแย้ง ลดความรุนแรง โดยน้อมนำหลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาปรับใช้ พร้อมทั้งสร้างโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นธรรมทางสังคมในพื้นที่ ทั้งนี้ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดทำ (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ดังนี้

(๑) **วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนา** การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม โดยลดความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงรายได้ความมั่งคั่ง และโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจ สนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสให้มีโอกาสในการเลื่อนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงจัดให้มีบริการสาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

(๒) **เป้าหมายหลัก** การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม

(๓) **ตัวชี้วัด** ความแตกต่างของความเป็นอยู่ระหว่างกลุ่มประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงสุดร้อยละ ๑๐ และต่ำสุดร้อยละ ๔๐ (Top 10 / Bottom 40)

(๔) **ค่าเป้าหมาย** ต่ำกว่า ๕ เท่า ในปี ๒๕๗๐ (จากปีฐาน ๒๕๖๒ อยู่ที่ ๕.๖๖ เท่า)

(๕) **หมายเหตุที่ ๙** ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม (มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม)

(๖) **สาระสำคัญ** เป็นแผนที่มุ่งพลิกโฉมประเทศไทยให้เท่าทันและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งการสร้างสมดุลในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาแก่ทุกภาคส่วนในด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต และการรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำประเทศไทยไปสู่ประเทศที่มีเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและสังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน เศรษฐกิจมีมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค และวิถีชีวิตที่ยั่งยืน รวมทั้งประเทศไทยต้องมีผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ ซึ่งโดยพื้นฐานของประเทศไทยมีความได้เปรียบของลักษณะพื้นที่และเมืองหลักของภูมิภาคที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ ทันสมัย และน่าอยู่ โดยมุ่งหมายให้ประเทศไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลงและคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสมในอนาคต อีกทั้งมีระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งประเทศไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ประเทศไทยมีกลไกภาครัฐที่มีสมรรถนะสูงยิ่งขึ้น

๒.๑.๓ แผนระดับที่ ๓

๑) แผนความมั่นคงเฉพาะเรื่อง

(๑) (ร่าง) นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๖

เป็นแนวนโยบายที่มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ทั้งมิติการบูรณาการภารกิจงานของทุกกลไกในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้และมิติด้านการพัฒนาในการประสานการปฏิบัติและติดตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรมของทุกหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริงและการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals : SDGs) ตลอดจนการบูรณาการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ ทั้งยังสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

(๒) แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการผู้พลหนีเข้าเมือง ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๕)

เป็นแนวนโยบายที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการผู้พลหนีเข้าเมืองให้เป็นระบบ มีเอกภาพ มีความยืดหยุ่น และคล่องตัว สอดคล้องกับพลวัตของสถานการณ์ และบรรทัดฐานการปฏิบัติแบบสากล โดยกำหนดแนวทางการเร่งรัดการกำหนดสถานะบุคคลให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติ การปรับปรุงกฎหมาย และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม โดยแผนปฏิบัติการฉบับดังกล่าวได้กำหนดแนวปฏิบัติการการดำเนินการสำหรับการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งมี ๔ กลยุทธ์ ดังนี้ ๑) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทั้งในประเด็นสิทธิและหน้าที่ วัฒนธรรมของทั้งคนไทยและคนต่างด้าวเพื่อให้เรียนรู้ เข้าใจซึ่งกันและกัน ๒) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างคนไทยและคนต่างด้าวในการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ๓) สร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันทั้งคนไทยและแรงงานต่างด้าวในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดูแลชุมชน ความมั่นคง ทรัพยากรธรรมชาติ และ ๔) ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องช่องทางในการแจ้งเหตุ หากมีการกระทำใดที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยต่อชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ

(๓) แนวทางเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางสังคม

เป็นแนวทางที่มุ่งให้สังคมไทยอยู่ร่วมกันโดยเคารพความแตกต่างหลากหลายและสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ ยึดถือหลักความอดทนอดกลั้นและยึดมั่นในแนวทางสายกลาง ตลอดจนปลอดจากความรุนแรงทุกรูปแบบ และร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี โดยสร้างความตระหนักและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางสังคม ลดปัจจัยและเงื่อนไขที่อาจทำให้บุคคล/กลุ่มบุคคลหันไปสู่การมีแนวคิดที่นิยมความรุนแรงและมีอคติแห่งความเกลียดชังต่อผู้ที่แตกต่างจากตน ผ่านการขับเคลื่อนร่วมกันอย่างบูรณาการของทุกภาคส่วนในการร่วมกันคิดและร่วมกันทำ โดยเฉพาะภาคประชาชน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา กลุ่มสตรีและเยาวชน โดยกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีบทบาทและมีพลังทางสังคมที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในระดับครอบครัว และระดับชุมชน ซึ่งจะเป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวในระยะยาว

๒) แผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(ร่าง) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

จัดทำโดย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม โดยมีเป้าหมาย คือ “การละเมิดสิทธิมนุษยชนลดลงทุกด้านและทุกกลุ่ม” และมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนโดยไม่เลือกปฏิบัติ คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สร้างสังคมที่ตระหนักถึงการเคารพสิทธิมนุษยชนอย่างยั่งยืน โดยกำหนดแผนรายสิทธิมนุษยชน รายด้าน ๕ ด้าน ได้แก่ การเมืองการปกครอง กระบวนการยุติธรรม สาธารณสุข เศรษฐกิจและธุรกิจ และการศึกษา และแผนรายสิทธิมนุษยชน รายกลุ่ม ๑๑ กลุ่ม ได้แก่ ๑) ผู้ใช้แรงงาน ๒) ผู้สูงอายุ ๓) เด็กและสตรี ๔) นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ๕) คนพิการ ๖) ความหลากหลายทางเพศ ๗) ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ที่อยู่ร่วมกับผู้ป่วย HIV และผู้ป่วยจิตเวช ๘) ผู้เสียหาย พยาน และเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม ๙) ผู้ต้องหา ผู้ต้องขัง และผู้พ้นโทษ ๑๐) ผู้แสพยาเสพติด และ ๑๑) บุคคลที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียน โดยส่งเสริมมาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหากลุ่มผู้ไร้รัฐ กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มผู้ลี้ภัยตามหลักสิทธิมนุษยชน

๒.๒ ตราสารระหว่างประเทศ

ตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ที่อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน และหลักการว่าด้วยการเคารพสิทธิมนุษยชน รวมถึงการให้ความสำคัญกับหลักนิติรัฐ นิติธรรม ความยุติธรรม การได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกัน การไม่เลือกปฏิบัติ การเคารพในเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ได้แก่

๒.๒.๑ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ให้ความสำคัญกับหลักการ “การไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชน หลักความเสมอภาคทางเพศ หลักความยั่งยืน และหลักภูมิคุ้มกันต่อวิกฤต เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนประกอบไปด้วย ๑๗ เป้าหมายหลัก ๑๖๙ เป้าหมายย่อย ที่มีความเป็นสากลและเชื่อมโยงเกื้อหนุนกัน ซึ่งสามารถจัดกลุ่มเป้าหมายตามปัจจัยที่เชื่อมโยงกันใน ๕ มิติ ได้แก่ ๑) การพัฒนาคน (People) ให้ความสำคัญกับการขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหย และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ๒) สิ่งแวดล้อม (Planet) ให้ความสำคัญกับการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศเพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป ๓) เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและสอดคล้องกับธรรมชาติ ๔) สันติภาพและความยุติธรรม (Peace) ยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีสังคมที่สงบสุข และไม่แบ่งแยก และ ๕) ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒.๒.๒ สนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยร่วมเป็นภาคี ๗ ฉบับ ได้แก่

๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) คือ สนธิสัญญาที่ให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของบุคคล ซึ่งรวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพในการมีชีวิต เสรีภาพในศาสนา เสรีภาพในการชุมนุม เสรีภาพจากการถูกทรมาน สิทธิเลือกตั้ง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก และสิทธิในการได้รับการพิจารณาความอย่างยุติธรรม การห้ามมิให้บุคคลถูกจับกุมตามอำเภอใจ โดยกำหนดพันธกรณีให้รัฐภาคีที่รับรองต้องเคารพและประกันสิทธิของบุคคล รวมถึงการห้ามเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ถิ่นกำเนิด หรือสภาพอื่นใด

๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights : ICESCR) คือสนธิสัญญาที่ให้ความสำคัญกับการให้สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคมกับบุคคล ได้แก่ สิทธิในการทำงาน สิทธิในชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี สิทธิในการศึกษา สิทธิด้านสุขภาพ สิทธิในวัฒนธรรม โดยกำหนดพันธกรณีให้รัฐภาคีที่รับรองต้องดำเนินการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ

๓) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination : CERD) คือ สนธิสัญญาที่ตั้งอยู่บนหลักการของการเคารพในศักดิ์ศรีและความเสมอภาคของมนุษย์ โดยไม่จำแนก กีดกัน จำกัด หรือการเลือกปฏิบัติ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสาย หรือชาติกำเนิด

๔) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT) คือ สนธิสัญญาที่มีวัตถุประสงค์หลักในการป้องกันและปราบปรามการทรมานที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ในทุกรูปแบบ ทุกสถานการณ์ รวมทั้งป้องกันการปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ไม่ให้เกิดขึ้นภายในประเทศ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดถึงมาตรการในการชดเชย เยียวยาผู้เสียหายอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม

๕) อนุสัญญาสนธิสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women : CEDAW) คือ สนธิสัญญาที่ให้ความสำคัญกับการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ รวมทั้งการประกันว่าสตรีและบุรุษมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติและดูแลจากรัฐอย่างเสมอภาคกัน โดยรัฐภาคีที่รับรองมีพันธกรณีต้องดำเนินการเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าของสตรี มาตรการเร่งด่วนชั่วคราวเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีอย่างแท้จริง ทั้งด้านการเมืองและการดำรงชีวิต โดยต้องไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ อาทิ สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิด้านแรงงาน การป้องกันความรุนแรงต่อสตรี ความเท่าเทียมกันในกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ และการศึกษา รวมทั้ง การปรับรูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและการปราบปรามการลักลอบค้า และแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากสตรี

๖) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child : CRC) คือ สนธิสัญญาที่ให้ความสำคัญกับสิทธิของเด็กโดยตรง ได้แก่ สิทธิในการมีชีวิต การอยู่รอด และการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม สิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเด็ก การไม่เลือกปฏิบัติและการกระทำใดใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก รวมถึงการให้ความสำคัญแก่เด็กทุกคนเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก ในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิด หรือสถานะอื่นๆ ของเด็ก หรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อให้เด็กมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน

๗) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) คือ สนธิสัญญาที่ให้ความสำคัญกับการขจัดอุปสรรคจากภายนอก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของคนพิการ ตลอดจนการแก้ไขความเสียเปรียบทางสังคมของคนพิการ ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ และขัดขวางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยส่งเสริมพิทักษ์และ

รับรองให้คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเสรีภาพขั้นพื้นฐานและมีความเสมอภาคอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิดของคนพิการ และสิทธิของคนพิการ ด้านพลเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และชีวิตครอบครัว

๒.๒.๓ ตราสารระดับภูมิภาค

๑) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration) เป็นการแสดงเจตนารมณ์ของอาเซียนในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของอาเซียนที่มีความแตกต่างในด้านการเมือง สังคม และวัฒนธรรม

๒) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยวัฒนธรรมแห่งการป้องกัน เพื่อมุ่งสู่สังคมที่มีสันติสุข ไม่แบ่งแยก มีภูมิคุ้มกัน สุขภาพดีและมีความกลมเกลียว (ASEAN Declaration on Culture of Prevention for a Peaceful, Inclusive, Resilient, Healthy and Harmonious Society) เป็นการแสดงเจตนารมณ์ของอาเซียนในการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการป้องกัน ซึ่งประกอบด้วยแนวทาง ๖ ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งสันติภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างวัฒนธรรม การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการเคารพความแตกต่างของคน การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งธรรมาภิบาลในทุกระดับ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการมีภูมิคุ้มกันและการใส่ใจต่อสภาพแวดล้อม การส่งเสริมวัฒนธรรมของการมีชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาวะที่ดี และการส่งเสริมค่านิยมสายกลาง โดยปราศจากความรุนแรง

จากการรวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์เอกสาร บทความทางวิชาการ ตลอดจนผลงานการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ นิยามของสังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) ในระดับสากล คือ สังคมที่ประชาชนมีความหลากหลาย อาทิ ความหลากหลายทางครอบครัว เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา มาอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในชุมชนเดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยก โดยประชาชนแต่ละกลุ่มยังคงรักษา ส่งต่อ เติบโต และแบ่งปันวิถีชีวิต ภาษา ศิลปะ ประเพณี และพฤติกรรมทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนในชุมชนหรือสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้สามารถนำมาเป็นแนวทางเพื่อจัดทำแผนในการสนับสนุนการเคารพในวัฒนธรรมของกันและกัน ปกป้องอัตลักษณ์และมรดกทางวัฒนธรรมที่ดีงาม เปิดพื้นที่ในการต่อรองทางวัฒนธรรม ยอมรับรูปแบบของวัฒนธรรมที่เคยเป็นกลุ่มวัฒนธรรมรอง และป้องกันไม่ให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งครอบงำหรือกีดกันกลุ่มวัฒนธรรมอื่น เพื่อนำมาสู่เสรีภาพทางวัฒนธรรมในโลกมีความหลากหลายและเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของสังคมพหุวัฒนธรรมจึงดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศที่มีแนวทางสนับสนุนเอกสาร ยุทธศาสตร์ และการประกาศเจตนารมณ์ร่วมของประชาคมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงเจตนารมณ์ทางการเมืองในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอย่างเสมอภาคในหลายโอกาส และเป็นการแสดงถึงการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน สิทธิการกำหนดและสถานภาพทางการเมือง รวมทั้งประเทศไทยมีพัฒนาการในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ได้รับจากคณะกรรมการประจำสนธิสัญญาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการกำหนดมาตรการ กลไก นโยบาย กฎหมาย และแนวปฏิบัติต่างๆ ที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม ตลอดจนการติดตาม ควบคุม คืบหน้าคดีเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อท้าทายในการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดสังคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นธรรมและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

จากเหตุผลข้างต้น ภาครัฐจึงได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเล็งเห็นคุณค่าของการเชื่อมโยงองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการอนุรักษ์ เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน รวมถึงเคารพในสิทธิของบุคคลทุกกลุ่มโดยไม่เลือกปฏิบัติ จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เพื่อเป็นกรอบให้หน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ นำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม สามารถสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นท่ามกลางความหลากหลาย ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยและมีความเป็นสากล อันจะส่งผลให้ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ

๓. สถานการณ์และแนวโน้มของสังคมพหุวัฒนธรรมระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

๓.๑ สถานการณ์ระดับโลก

กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นกระบวนการที่ทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมมีความเข้มข้นมากขึ้น โดยได้ส่งผลกระทบทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคมในมิติต่าง ๆ อาทิ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม โดยในด้านหนึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่สร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการขยายตลาดเพื่อเพิ่มโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ รวมถึงทำให้ภาคธุรกิจเกิดการแข่งขันกัน และเกิดความหลากหลายทั้งด้านการผลิตและการบริการ รวมทั้งยังส่งต่อองค์ความรู้ไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยี และวิทยาการสมัยใหม่จากพื้นที่หนึ่งไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลกอย่างรวดเร็ว แต่ในอีกด้านหนึ่ง กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อบริบทและสถานการณ์ทั่วโลกในมิติสำคัญ ๒ ประการ คือ **ประการแรก** ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ โดยความเจริญจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะในเขตเมืองหรือเฉพาะกลุ่ม และการบริการของภาครัฐที่ไม่ทั่วถึง ทำให้คนในชาติบางพื้นที่บางกลุ่มขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เกิดความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม และไม่สามารถเข้าถึงการบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ ประกอบกับการขยายตัวของประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ส่งผลให้การจัดสรรที่ดินโดยรัฐสำหรับเป็นพื้นที่ทำกินและพื้นที่อยู่อาศัยไม่เพียงพอ จึงเป็นสาเหตุให้เกิดการโยกย้ายกลับเข้าพื้นที่ป่า ตลอดจนการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ของรัฐส่งผลกระทบต่อพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินของกลุ่มชาติพันธุ์ ในขณะที่การเยียวยาและชดเชยความเสียหายจากภาครัฐยังไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์เท่าที่ควร และ**ประการที่สอง** ความไม่เข้าใจและไม่ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม อุดมคติ ความเชื่อ และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในท่ามกลาง “ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Interaction)” ที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน นำไปสู่การรวมกลุ่มของผู้ที่มีอุดมการณ์ แนวคิด ทัศนคติ และวิถีชีวิตที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และการแสดงอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม อันอาจจะนำมาซึ่งปัญหาความขัดแย้ง การใช้ความรุนแรงระหว่างกัน และเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความสมานฉันท์ของคนในชาติและการพัฒนาประเทศอีกด้วย

๓.๒ สถานการณ์ระดับภูมิภาค

๓.๒.๑ การขยายอิทธิพลและเพิ่มบทบาทของประเทศมหาอำนาจ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคหนึ่งที่เผชิญกับสถานการณ์การแข่งขันและการขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ โดยมีความพยายามเข้ามาพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และแทรกแซงทางการเมือง เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์และพันธมิตรในภูมิภาค ทั้งนี้ หลายประเทศในภูมิภาคมีแนวโน้มที่จะดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่เน้นการพึ่งพา

ประเทศมหาอำนาจ หรือการแสวงหาความร่วมมือด้านอื่น ๆ จากประเทศมหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่งจนขาดความสมดุล ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกลไกอาเซียนและการรักษาคุณภาพของภูมิภาคในอนาคต

๓.๒.๒ ความมั่นคงบริเวณชายแดน ไทยอาจได้รับผลกระทบในระยะยาวจากสถานการณ์ความมั่นคงของประเทศรอบบ้าน โดยเฉพาะสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองภายในหรือการสู้รบระหว่างฝ่ายรัฐกับกลุ่มต่อต้าน มีแนวโน้มที่จะเกิดความรุนแรงต่อเนื่องหรือปรากฏการแทรกแซงจากภายนอก อีกทั้ง คาดการณ์ได้ว่านานาชาติอาจเพิ่มแรงกดดันเพื่อเร่งให้สถานการณ์คลี่คลาย ตลอดจน มีความคาดหวังต่อกลไกอาเซียนในการเป็นช่องทางหรือตัวกลางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ หากสถานการณ์ความขัดแย้งไม่มีสัญญาณการเจรจาประนีประนอม ไทยอาจประสบปัญหาปัญหาความมั่นคงอื่น ๆ ตามมา อาทิ การลักลอบหลบหนีเข้าเมืองตามแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ความพยายามจัดหาอาวุธจากแหล่งต่างเพิ่มเติม ความพยายามให้ไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นความขัดแย้ง การใช้ไทยเป็นทางผ่านไปยังประเทศอื่น อาชญากรรมข้ามชาติ ตลอดจนผลกระทบทางเศรษฐกิจและการค้าชายแดนของไทย

๓.๒.๓ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ และทิศทางของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและการยอมรับความแตกต่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น อาทิ ความร่วมมือด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐสมาชิกภายใต้คณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights : AICHR) ซึ่งเป็นองค์กรหลักของอาเซียนที่ดำเนินการเผยแพร่และคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในภาพรวมและมีคณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีและสิทธิเด็ก (ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children : ACWC) และคณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยการปฏิบัติให้เป็นไปตามปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของแรงงานต่างด้าว (ASEAN Committee on the Implementation of the ASEAN Declaration on the Protection and Promotion of the Rights of Migrant Workers : ACMW) เป็นองค์กรเฉพาะสาขา และมีพันธกิจในการสนับสนุนการยกระดับมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนในกลุ่มสตรี เด็ก และแรงงานต่างด้าว

๓.๓ สถานการณ์ระดับประเทศ

๓.๓.๑ จุดแข็งของสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีความครอบคลุมทั้งเรื่องชาติพันธุ์ ภาษา ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ศาสนา และความเชื่อมาอย่างยาวนาน โดยเป็นผลสืบเนื่องจากประชากรจากหลายพื้นที่สามารถเข้ามาตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรได้ในอดีต นอกจากนี้ หากพิจารณาจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ ของถิ่นฐานที่อยู่ ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ภาษา และอาหารของแต่ละกลุ่ม โดยประชากรที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามามีความจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตภายใต้เงื่อนไขของกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม แม้การบริหารจัดการภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมตลอดจนการจัดความขัดแย้งที่สืบเนื่องจากความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นความท้าทายของหน่วยงานของรัฐมาโดยตลอด และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสร้างการรับรู้และปลูกฝังให้คนในชาติเกิดการรับรู้และปรับเปลี่ยนความคิด รวมทั้งการยอมรับในความหลากหลาย โดยจุดแข็งสำคัญของประเทศไทย คนในชาติส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นต่อการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศไทย ซึ่งเป็น

ข้อดีและยังสามารถใช้เป็นแนวคิดสำคัญในการส่งเสริมให้คนในชาติได้ร่วมตระหนักว่า ประเทศไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายอันถือเป็นความคิดพื้นฐานของ “สังคมประชาธิปไตย” ที่มีการยอมรับ เข้าใจ เคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน แม้อาจมีความคิดและความเชื่อแตกต่างกันก็ตามแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมเกลียว

๓.๓.๒ ความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย

ลักษณะของสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งมีแบบแผนการสืบทอดมาอย่างยาวนาน (Inherited) อาทิ ศาสนา ภาษา วิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ และอัตลักษณ์ ซึ่งเป็นตัวกำหนดลักษณะความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต บทบาททางสังคม โดยมีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทยมากกว่า ๖ ล้านคน ครอบคลุม ๖๗ จังหวัด ทั้งนี้ แนวทางการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีความแตกต่างกัน ทำให้การกำหนดจำนวนกลุ่มชาติพันธุ์ไม่เท่ากันซึ่งแนวทางในการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ แบ่งเป็น ๒ แนวทาง ดังนี้

แนวทางแรก การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ตามชื่อที่กลุ่มชาติพันธุ์ใช้เรียกตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางหลักในการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับหลักสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ในการกำหนดตนเอง จากการสำรวจและจัดจำแนกของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) พบว่าประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสิ้น ๖๐ กลุ่ม ทั้งนี้ ในรายงานเดิมของประเทศไทยต่อคณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ (CERD) ระบุจำนวนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยไว้ ๖๒ กลุ่ม อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเพิ่มเติมของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ในภายหลังได้พิจารณาลักษณะพื้นฐานทางวัฒนธรรม โดยจัดให้กลุ่มชาติพันธุ์จีนฮ่อ (จีนยูนนาน) เป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์จีน และกลุ่มลาวตี่เป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มลาวเวียง ทำให้ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น ๖๐ กลุ่ม

แนวทางที่สอง เป็นการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ตามตระกูลภาษา ซึ่งจากการศึกษาทางวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ประเทศไทยมีกลุ่มตระกูลภาษาอยู่ ๕ ตระกูล ได้แก่ ตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก ตระกูลภาษาไต-กะได ตระกูลภาษาจีน-ทิเบต ตระกูลภาษาออสโตรนีเซียน และตระกูลภาษาม้งเมี่ยน และข้อมูลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระบุว่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่จำแนกตามแนวทางนี้ทั้งสิ้น ๕๖ กลุ่ม ทั้งนี้ การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ตามตระกูลภาษาดังกล่าวถูกกำหนดโดยกลุ่มบุคคลที่มีใช้กลุ่มชาติพันธุ์

๓.๓.๓ การดำเนินการของภาครัฐ

๑) ภาพรวมการดำเนินการในห้วงที่ผ่านมา

ได้ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชนและหลักเสมอภาคจนส่งผลให้คุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ดีขึ้นมาโดยลำดับ ผ่านการกำหนด **แนวทางการบริหารจัดการของรัฐ**ในรูปแบบคำสั่งทางการบริหาร อาทิ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔ เรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดสถานะและสิทธิของบุคคลที่อพยพเข้ามาและอยู่อาศัยมานาน และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ และวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่อง แนวนโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลและชาวกะเหรี่ยง นอกจากนี้ หน่วยงานรัฐได้รับรองและให้โอกาสคนในสังคมทุกกลุ่ม เช่น

การบัญญัติกฎหมายด้านการคุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ การมีส่วนร่วมของตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ ในเวทีการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนของการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทำกิน ผ่านกลไกต่าง ๆ โดยเฉพาะคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ รวมถึงการส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน ระหว่างคนกับป่าผ่านโครงการต่าง ๆ ตลอดจนดำเนินการปฏิรูปและพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดินและ สิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มบนปัจจัยพื้นฐาน ในการดำรงชีวิตเป็นลำดับแรก และรัฐได้คำนึงการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือให้เหมาะสมต่อการแก้ไขในแต่ละ สภาพปัญหาในระดับพื้นที่มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อาทิ การประสานงานของภาครัฐกับกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และภาคประชาสังคม ทั้งในและ ต่างประเทศ เป็นหนึ่งในกลไกที่เป็นตัวกลางในการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม กับหน่วยงานภาครัฐในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและ ความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งยังเป็นเวทีสำคัญในการสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่า ให้กับคนในชาติได้รับรู้และทำความเข้าใจกับความหลากหลายของวัฒนธรรม และยังช่วยส่งเสริมให้เกิด การสื่อสารและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ของประเทศไทยได้อย่างแท้จริง

๒) ข้อท้าทาย

ข้อท้าทายบางประการยังคงดำรงอยู่ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนส่งเสริมการอยู่ ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕ อาทิ

(๑) การขาดการบูรณาการระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะข้อมูลแผนที่ ที่เกี่ยวข้องกับแนวเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ทุกกลุ่มต่างประสบปัญหาเดียวกันในเรื่องการทับซ้อน การใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นปัญหาร่วมกันในเชิงประเด็นทุกพื้นที่ โดยกรณีการทับซ้อนการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน พื้นที่ทางวัฒนธรรม และพื้นที่ทางจิตวิญญาณ นับเป็นสถานการณ์ ปัญหาเร่งด่วนที่ส่งผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

(๒) ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากกลไกการบริหารจัดการของภาครัฐยังขาดการมีส่วนร่วม ทำให้นโยบายการบริหาร ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ โดยเฉพาะ การบริหารจัดการที่ดิน รวมทั้ง กรณีการบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบ มาตราการ และแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ กรณีการทับซ้อนของพื้นที่ อันเป็นสาเหตุของการสร้างความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับเจ้าหน้าที่รัฐ

(๓) การทำงานเชิงบูรณาการ โดยยังขาดกลไกหลักสำหรับการบูรณาการแก้ไขปัญหา ที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนการดำเนินโครงการของภาครัฐบางส่วนที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาด้านโครงสร้างทางสังคม และเศรษฐกิจ อันจะก่อให้เกิดผลกระทบต่องานด้านสังคมซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักของการเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรม

๓.๔ แนวโน้มสถานการณ์ในภาพรวม

๓.๔.๑ สถานการณ์อันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19)

การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - 19 ส่งผลกระทบกับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและสุขภาพ ที่ทำให้สถานการณ์ทั่วโลกเกิดการชะงักและชะลอตัว และทำให้สังคมเกิดการปรับตัวในรูปแบบวิถีใหม่ (New Normal) อย่างไรก็ดี สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตด้วยกัน ๒ ด้าน ในด้านหนึ่งเป็นโอกาสอันดีในการแสดงศักยภาพการบริหารจัดการด้วยตนเอง เพื่อปรับตัวและให้ความร่วมมือร่วมกับภาครัฐในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดได้ อาทิ การปิดหมู่บ้านเพื่อป้องกันและควบคุมเชื้อโควิดจากบุคคลภายนอก รวมทั้งยังช่วยสร้างโอกาสการจำหน่ายและกระจายสินค้าทางการเกษตรไปยังพื้นที่อื่น ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมให้พื้นที่สามารถบริหารจัดการในพื้นที่เป็นไปอย่างเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืน ในขณะที่อีกด้านหนึ่ง กลุ่มที่ยังไม่ได้รับสถานะบุคคลและกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลเข้าถึงระบบสาธารณสุขได้อย่างล่าช้าในช่วงระยะแรกของการระบาด ทั้งในเรื่องการเข้าถึงบริการฉีดวัคซีน และการได้รับการในการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ แม้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการปรับรูปแบบการให้บริการในเชิงรุกมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ดี ความเข้าใจและความวิตกกังวลของกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มมีผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่น ซึ่งกระทบต่อการให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ยิ่งไปกว่านี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง ส่งผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือนลดลง ครอบครัวยากมีบุตรหลานต้องภาระการเลี้ยงดูที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เยาวชนของกลุ่มชาติพันธุ์ต้องออกจากระบบการศึกษาชั้นพื้นฐาน ทำให้เกิดความยากจนและความไม่เท่าเทียมในระยะยาว ทั้งนี้ หากแต่ละประเทศสามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้แล้ว คาดว่านโยบายในระยะต่อไปจะให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจของประเทศ ควบคู่กับการยกระดับมาตรฐานด้านการสาธารณสุข

๓.๔.๒ การอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของประชากร

การอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของประชากร ทั้งภายในประเทศและข้ามประเทศ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีปัจจัยเร่งหลายประการ อาทิ ความไม่มั่นคงทางการเมืองในบางประเทศ การสงคราม ภัยพิบัติ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หรือยกระดับคุณภาพชีวิตไปสู่ความเจริญกว่า ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย หรือปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง โดยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มประสบกับปัญหานี้ บางกลุ่มถูกผลักดันด้วยความจำเป็นทางเศรษฐกิจให้ต้องไปเป็นแรงงานอพยพต่างถิ่น หรือบางกลุ่มมีเครือข่ายติดจากประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกันอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ด้วยกันอย่างผิดกฎหมาย ส่งผลให้เกิดปัญหาประชากรแฝง ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามกฎหมายของผู้โยกย้ายถิ่นฐานและบุตรในระยะยาว ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนในพื้นที่ และปัญหาอาชญากรรมตามมาภายหลัง เช่น การค้ามนุษย์ ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาละเอียดอ่อนที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และอาจนำไปสู่ปัญหาความมั่นคงของรัฐได้ ทั้งนี้ ภาครัฐมีนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องต่อหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งส่งเสริมความเข้าใจต่อระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ

๓.๔.๓ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างมหาศาล ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตอย่างก้าวกระโดด และจะเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต ขณะเดียวกันส่งผลกระทบต่อประชากรจำนวนมากที่ยังปรับตัวทางสังคมไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และอาจส่งผลให้กลายเป็นเหยื่อของการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มประชากรในพื้นที่ห่างไกลที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและเทคโนโลยีได้อย่างเต็มที่ ปัจจุบันมีความพยายามในการเร่งรัดต่อการปฏิบัติที่สนับสนุนการเข้าถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและเทคโนโลยีของทุกภาคส่วน เพื่อลดช่องโหว่ในการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด อันจะส่งผลกระทบเป็นวงกว้างในอนาคต รวมถึงผลจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้การเชื่อมโยงต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการเคลื่อนไหลทางวัฒนธรรมของโลกที่มาผสมผสานกันกับวัฒนธรรมท้องถิ่น อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทั้งด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การสืบทอดประเพณีพิธีกรรม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากกระแสสังคมภายนอกชุมชนเข้ามามีบทบาทและปรับเปลี่ยนค่านิยมสมัยใหม่มากกว่าวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ทำให้วัฒนธรรมบางอย่างของกลุ่มชาติพันธุ์เริ่มสูญหายไป

๓.๔.๔ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่มากขึ้นส่งผลให้สภาพภูมิอากาศทั่วโลกมีความเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน และทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงในชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่กับธรรมชาติและประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เป็นกลุ่มที่มีโอกาสได้รับผลกระทบได้มากที่สุด จากสภาพภูมิอากาศที่ไม่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ และปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติที่สร้างความเสียหายต่อพื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทางการเกษตร รวมถึงการฟื้นฟูหลังจากได้รับผลกระทบที่ยากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และอาจส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์ต้องย้ายถิ่นฐานไปจากเดิม นอกจากนี้ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจนำไปสู่การสูญเสียสมดุลของความมั่นคงของรัฐได้ แม้ในปัจจุบันนานาชาติต่างมีนโยบายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ทั้งหมด ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะยังคงส่งผลกระทบต่อทุก ๆ ประเทศในระยะยาว

๓.๔.๕ ปัญหาเศรษฐกิจและโครงสร้างประชากร

ปัจจุบันประชากรผู้สูงอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ทำให้สัดส่วนประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงซึ่งมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อเศรษฐกิจระดับมหภาค ได้แก่ รายได้ต่อหัวของประชากร การออมและการลงทุน งบประมาณประเทศ การจ้างงาน ผลผลิตของแรงงาน ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ลดลง และระดับจุลภาค ได้แก่ ตลาดผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพที่ขยายเพิ่มขึ้น การประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรสูงขึ้น รวมทั้งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต สังคม และพฤติกรรมบริโภค ในขณะเดียวกันทำให้ขาดกำลังแรงงาน จำเป็นต้องใช้แรงงานจากต่างประเทศ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มหรือบางคนทำให้ต้องไปเป็นแรงงานอพยพต่างถิ่น การออกไปรับจ้างเพื่อหารายได้ของสมาชิกครัวเรือนนอกพื้นที่ชุมชนและต่างจังหวัดดังกล่าวนับเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความไม่มั่นคงในการใช้ชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ประการหนึ่ง นั่นคือประชากรคนรุ่นใหม่หรือวัยแรงงานที่เคลื่อนย้ายสู่สังคมเมือง ซึ่งผู้คนในสังคมส่วนใหญ่ยังคงมองข้ามความสำคัญของภาษาท้องถิ่น ส่งผลต่อการใช้ภาษาท้องถิ่นตลอดจนการสืบทอดความรู้ท้องถิ่นได้ถดถอยลง

๓.๔.๖ ช่องว่างระหว่างวัย

ปัจจุบันทั่วโลกเผชิญกับปัญหาความไม่เข้าใจกัน อันเกิดจากช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) โดยจะสามารถพบเจอได้ทั้งในสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาทุกยุค ทุกสมัย โดยมีสาเหตุมาจากการไม่ยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล อาทิ ชาติพันธุ์ ฐานะสังคม สิ่งแวดล้อมรอบตัว รวมถึงวัยวุฒิและคุณวุฒิ ปัญหาดังกล่าวมิได้พบเพียงทัศนคติของกลุ่มคนรุ่นเก่าที่มีต่อคนรุ่นใหม่ แต่ในกลุ่มคนรุ่นใหม่กลับพบทัศนคติที่ปฏิเสธแนวคิดคนรุ่นเก่าเช่นกัน สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ พบว่าคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มยึดโยงคุณค่าแนวทางในการดำเนินชีวิตจากคนในวัยเดียวกันในระดับสากลมากขึ้น กลุ่มวัยรุ่น เด็ก และเยาวชนไม่กล้าแสดงออกหรือขาดความมั่นใจในการสื่อสารด้วยภาษาถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ และขาดความกระตือรือร้นในการสืบสานวัฒนธรรมและประเพณีบางอย่างจากคนรุ่นเก่า อย่างไรก็ตาม ประกอบกับ การที่ผู้ใหญ่วัยแรงงานขึ้นไปต้องมีภาระการทำงานที่หนักขึ้น จึงไม่มีเวลาใกล้ชิดบุตรหลานมากนัก ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยขึ้น ปัจจุบันนานาชาติต่างมีนโยบายส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่เพื่อการลดช่องว่างระหว่างวัยมากขึ้น

๓.๔.๗ การรวมกลุ่มรูปแบบใหม่ภายใต้บริบทสังคมที่เปลี่ยนไป

ปัจจุบันการพัฒนาทางเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการเชื่อมต่อ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นระหว่างกันอย่างรวดเร็ว จนเกิดเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยที่รวมกลุ่มคนที่มีความคิดคล้ายคลึงกันมาอยู่ร่วมกัน ทั้งสังคมทางกายภาพ และสังคมบนสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTI+) กลุ่มสิทธิสตรี กลุ่มสิทธิแรงงาน กลุ่มลัทธิแนวคิดต่าง ๆ และกลุ่มเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มสังคมดังกล่าวมีแนวโน้มเติบโตมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการรวมกลุ่มบนสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากเป็นพื้นที่เอื้อต่ออิสระในการแสดงออก การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มากกว่าพื้นที่ทางกายภาพ อย่างไรก็ตาม การสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์อาจทำให้เกิดปัญหาการส่งต่อข้อมูลที่เป็นเท็จ การปะทะกันทางความคิด จนก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันอยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้ การรวมกลุ่มในลักษณะนี้เกิดขึ้นแล้วในปัจจุบัน และมีแนวโน้มมากขึ้นซึ่งอาจกลายเป็นนิยามใหม่ของสังคมพหุวัฒนธรรมในอนาคต ที่เกิดมาจากความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และค่านิยมใหม่ ภายใต้อาณาจักรที่ไร้พรมแดนมากขึ้นกว่าการรวมกลุ่มกันทางกายภาพในลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี (แบบดั้งเดิม)

๔. แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

๔.๑ กรอบแนวคิด

๔.๑.๑ แนวพระราชดำริและหลักการทรงงาน ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการทรงงานเรื่องภูมิสังคม รวมทั้ง พระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ “เราจะสืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป” ตลอดจนแนวพระราชดำริ “จิตอาสา เราทำความดี ด้วยหัวใจ”

๔.๑.๒ หลักการบริหารจัดการความหลากหลาย ผ่านการส่งเสริมและเสริมสร้างสภาวะแวดล้อม และกลไกต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำรงอยู่ของสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย ตลอดจนสอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเป็นสภาพสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ความเชื่อ และประเพณี เป็นต้น รวมถึงมีการยอมรับถึงระบบคุณค่าทางวัฒนธรรมของกลุ่มย่อยต่าง ๆ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเท่าเทียมระหว่างกลุ่มย่อยที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งในความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมิได้มีเพียงแต่ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ยังมีกลุ่มความหลากหลายอื่น ๆ อยู่ด้วย

๔.๑.๓ หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา โดยยึดหลักสันติวิธี นิติรัฐ และนิติธรรม เคารพ ยอมรับ และเห็นคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งนำมาเป็นต้นทุนในการพัฒนาประเทศ

๔.๑.๔ หลักความเสมอภาค เท่าเทียม การไม่เลือกปฏิบัติ ความรับผิดชอบต่อสังคม บนพื้นฐานหลักคุณธรรม สิทธิมนุษยชน และความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งในเรื่องของการบริหารจัดการทรัพยากร และการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ โดยแก้ไขระบบการบริหารจัดการของทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมให้รัฐจัดสรรทรัพยากรให้กับคนในชาติได้อย่างความเท่าเทียมกัน คำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยและมีความเป็นสากล รวมถึงครอบคลุมประเด็นที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ตลอดจนให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคมต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๒ วิสัยทัศน์

**“สังคมไทยมีเอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย
มีสันติวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข”**

๔.๓ วัตถุประสงค์

๔.๓.๑ เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของคนในชาติอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี โดยใช้แนวทางสันติวิธี ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศไทย

๔.๓.๒ เพื่อให้คนในชาติได้รับการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานและได้รับการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ โดยคำนึงถึงหลักมนุษยธรรม และหลักสิทธิมนุษยชน พร้อมไปกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมของคนในชาติ

๔.๓.๓ เพื่อให้ทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย และการดำเนินการของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

๔.๓.๔ เพื่อให้มีการบริหารจัดการของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม

๔.๔ กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในระยะ ๕ ปีของแผนฉบับนี้ คือ คนในชาติที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางและกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม ซึ่งจากการสำรวจสามารถจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ตามลักษณะที่อยู่อาศัย ดังนี้ ๑) กลุ่มที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ๒) กลุ่มที่อาศัยอยู่บนพื้นที่ราบ ๓) กลุ่มที่อาศัยและตั้งถิ่นฐานตามหมู่เกาะหรือชายฝั่งทะเล และ ๔) กลุ่มที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่า

๔.๕ เป้าหมายการดำเนินงาน

๔.๕.๑ ประเทศไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่สงบสุข เป็นธรรม ไม่แบ่งแยก อีกทั้งสามารถบริหารจัดการป้องกันปัญหาอคติทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและความเกลียดชังได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้แนวทางสันติวิธี

๔.๕.๒ คนในชาติ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นกลุ่มเปราะบางและกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม ได้รับการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการส่งเสริมอาชีพ ตลอดจนตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ รวมทั้งส่งเสริมและจัดอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้คนในชาติเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนาประเทศ ได้อย่างสอดคล้องกับหลักมนุษยธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน

๔.๕.๓ ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคมทั้งในและต่างประเทศ มีเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศไทย

๔.๕.๔ ประเทศไทยมีกลไกการบริหารจัดการของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล ที่สอดคล้องกับสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งมีกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมาตรการที่มีความทันสมัยและสร้างความเป็นธรรมให้กับคนในชาติ

๔.๖ แนวทางการดำเนินการ

๔.๖.๑ แนวทางการดำเนินการที่ ๑ การเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของคนในชาติอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี โดยสันติวิธีภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

กลยุทธ์

๑) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการบริหารจัดการความขัดแย้งและความเกลียดชังโดยสันติวิธี แก่เจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม รวมทั้งผู้นำท้องถิ่น สร้างความรู้ความเข้าใจกระบวนการบริหารจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี โดยมุ่งเน้นการป้องกันความขัดแย้งเป็นสำคัญ

๒) ส่งเสริมกระบวนการป้องกันปัญหาอคติทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและความเกลียดชังโดยสันติวิธี การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความขัดแย้ง ตลอดจนสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทในการประสานความร่วมมือเพื่อป้องกันและจัดการความขัดแย้งโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชน

๓) กำหนดกลไกเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางต่าง ๆ โดยยึดหลักนิติรัฐ นิติธรรม และหลักสันติวิธี เพื่อป้องกันปัญหาอคติทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและความเกลียดชัง ลดความเหลื่อมล้ำ และการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

๔) สนับสนุนให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมและข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา อาทิ การจัดสรรที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทางจิตวิญญาณ โดยอาศัยกระบวนการยุติธรรม และการระงับข้อพิพาทตามแนวทางสันติวิธี ตลอดจนอาศัยความร่วมมือด้านข้อมูลทางวิชาการจากผู้รู้หรือผู้นำทางจิตวิญญาณในพื้นที่

๕) เสริมสร้างความมั่นคงด้วยมิติวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดการโดยสันติวิธี โดยสนับสนุนการนำวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาจัดการความรู้ พัฒนาอย่างเป็นระบบ ก้าวทัน รองรับ การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ความมั่นคงรูปแบบใหม่

๖) ส่งเสริมการดำเนินการตามแนวทางปรองดองสมานฉันท์อยู่ร่วมกันอย่างสันติ สร้างความเข้าใจการบังคับใช้กฎหมายที่เสมอภาคเป็นธรรม พร้อมไปกับสนับสนุนการจัดเวทีประชาคมการเรียนรู้ ในการบริหารจัดการความขัดแย้งและความเกลียดชังโดยสันติวิธี และกระบวนการยุติธรรมในสถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่น

๗) สนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ในการบริหารจัดการความขัดแย้งของชุมชน และท้องถิ่นโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ เพื่อให้คนเกิดความเข้าใจและเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันในความหลากหลายได้อย่างสันติ เกิดภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง เพื่อป้องกันปัญหาอคติทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและความเกลียดชัง

๘) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และยอมรับในความหลากหลาย รวมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสังคมที่เคารพซึ่งกันและกัน ควบคู่กับการสนับสนุนให้มีหลักสูตรการเรียนรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกในการยอมรับความหลากหลายทางความเชื่อ ความศรัทธา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

๙) ส่งเสริมให้ประชาชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รวมทั้งมีการสื่อสาร ช่วยเหลือ และร่วมมือกัน โดยไม่แบ่งแยกความแตกต่างหลากหลาย ตลอดจนส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งระดับผู้นำและระดับชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายการเกาะเกี่ยวทางสังคมระหว่างกัน

๔.๖.๒ แนวทางการดำเนินการที่ ๒ การส่งเสริมให้คนในชาติได้รับการประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน และได้รับการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้ง เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชาติในการแก้ไขปัญหาได้อย่างความเท่าเทียม และเป็นธรรมให้ยั่งยืน

กลยุทธ์

๑) เร่งรัดกระบวนการกำหนดสถานะบุคคลให้แก่คนในชาติที่อยู่ในไทยเป็นเวลานานที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้เรียบร้อยแล้ว

๒) พัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐโดยการนำแนวทางการบูรณาการและการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ โดยการบูรณาการนโยบายและการดำเนินงานของ

ทุกหน่วยงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน ทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น เพื่อให้คนในชาติมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชีวิต และความหลากหลาย อีกทั้งได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย

๓) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชาติในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและความหลากหลาย ปลุกฝังให้ประชาชนมีจิตสาธารณะ รวมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ผืนป่า โดยยึดแนวพระราชดำริที่ให้ประชาชนสามารถอยู่อาศัยร่วมกับป่าได้ อาทิ การให้คนอยู่ร่วมกับป่า ตลอดจนรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมและผลประโยชน์แห่งชาติ ด้วยจิตสำนึกและความรู้สึกในการเป็นเจ้าของ รวมทั้งการรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและต่อผู้อื่น

๔) ส่งเสริมการจัดระเบียบพื้นที่ จัดถิ่นฐานที่อยู่อาศัยทำกินตามแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนและป่า และพัฒนาความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตให้มีทางเลือกทางอาชีพที่เหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการรักษาความมั่นคง โดยการจัดโครงการที่มีความสอดคล้องกับพื้นที่ เช่น โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ และโครงการยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๕) ส่งเสริมให้คนในชาติได้รับโอกาสทางการศึกษาในทุกระดับทั้งในระบบโรงเรียนนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนการศึกษาตามอัธยาศัยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษา รวมทั้งพัฒนาศักยภาพผู้มีส่วนได้เสียทางสังคมในสังคมพหุวัฒนธรรมให้สามารถปรับตัวให้ทันกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างเสมอภาคเท่าเทียม ทัวถึง สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและความหลากหลาย ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการโครงการตามแนวอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรในสถาบันการศึกษาทุกประเภท

๖) เร่งรัดการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงวิถีชีวิตของคนในชาติอย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย อาทิ การโทรคมนาคม การขนส่ง การสาธารณสุข

๗) พัฒนาพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และด้านการลงทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเสริมสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับบริบทและอัตลักษณ์ของพื้นที่

๘) ส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ได้แก่ กสิกรรมวนเกษตร ปศุสัตว์ และประมง รวมทั้งสนับสนุนการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกลุ่มหรือชุมชน เพื่อพัฒนาต่อยอดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

๙) พัฒนาทักษะอาชีพ ส่งเสริมและต่อยอดผลผลิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อันมุ่งเน้นให้เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและประเพณี โดยไม่ก้ำก๋วถึงความเชื่อของชุมชน และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายอย่างยั่งยืน

๑๐) ส่งเสริมบทบาทของสตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาทุกมิติทั้งในเวทีการเมืองระดับชาติ และระดับท้องถิ่น โดยให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม

๔.๖.๓ แนวทางการดำเนินการที่ ๓ การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคมทั้งในและต่างประเทศ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งการดำเนินงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์

๑) ส่งเสริมให้มีพื้นที่ในการแสดงออกทางความคิดอย่างเปิดกว้าง ทั้งพื้นที่ทางกายภาพ พื้นที่ทางความรู้สึกนึกคิด และพื้นที่ทางสังคม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ยอมรับความหลากหลาย และสร้างสรรค์ให้สังคมดีขึ้น โดยต้องเคารพสิทธิผู้อื่นและอยู่ภายใต้กฎหมาย ปราศจากการคุกคามและละเมิดต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๒) ส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมและผลประโยชน์แห่งชาติ ด้วยจิตสำนึกและความรู้สึกในการเป็นเจ้าของ รวมทั้งการรู้จักสิทธิและหน้าที่ต่อตนเองและต่อผู้อื่น พร้อมสนับสนุนให้มีช่องทางการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่คนในชาติ

๓) สร้างการรับรู้และความเข้าใจให้แก่ประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวกับสถานการณ์กลุ่มชาติพันธุ์ และการดำเนินงานของภาครัฐที่ผ่านมา เพื่อลดแนวคิอคติทางวัฒนธรรมภายในสังคม

๔) เสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาชนและชุมชนให้พึ่งตนเองได้ โดยยึดแนวพระราชดำริเป็นแนวทางดำเนินงาน เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรผสมผสาน โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน การให้ความคุ้มครองดูแลประชาชนกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคมและพัฒนาระบบการเข้าถึงบริการให้ทั่วถึง รวดเร็ว เพื่อยกระดับการจัดบริการสาธารณะของรัฐ

๕) สนับสนุนให้หน่วยงานราชการในพื้นที่เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้านสิทธิมนุษยชน ขึ้นพื้นฐานและกฎหมายเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องให้แก่ประชาชน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับกระแสข้อมูลข่าวที่บิดเบือน ตลอดจนมีการติดตามตรวจสอบความถูกต้องของแหล่งข้อมูล

๔.๖.๔ แนวทางการดำเนินการที่ ๔ การทบทวนความเหมาะสมของแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมาตรการของประเทศไทยให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องต่อการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการบริหารจัดการของภาครัฐได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล

กลยุทธ์

๑) ทบทวน ปรับปรุง หรือพัฒนาวิธีปฏิบัติ แนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ รวมถึงการใช้ดุลพินิจหลักรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ให้เหมาะสม โดยอาศัยการบูรณาการด้านข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อประกอบการพิจารณาคดีในกรณีข้อพิพาทต่าง ๆ เพื่อสร้างความสมดุลในสังคมพหุวัฒนธรรม

ตลอดจนมีมาตรการเยียวยาที่เหมาะสมรองรับต่อกรณีของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของภาครัฐ

๒) ส่งเสริมและบูรณาการการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานเพื่อเชื่อมโยงกลไกการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งได้ครอบคลุมทั้งมิติความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม โดยการยกระดับสู่เศรษฐกิจสีเขียวให้เติบโตและมีความยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมกลไกการประสานงานระดับชุมชน ซึ่งสามารถเป็นกลไกในการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ กับประชาชน

๓) เร่งรัดกระบวนการจัดทำแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (One Map) การสำรวจเขตพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม

๔) พัฒนาบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีกรอบความคิด ทักษะ และทักษะที่เหมาะสมเอื้อต่อการบริหารจัดการความหลากหลายภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย และให้มีสมรรถนะทางวัฒนธรรม (Cultural Competency) โดยมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในการเคารพหลักนิติรัฐ นิติธรรม และหลักสิทธิมนุษยชน ยอมรับและเห็นในคุณค่าของอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชาชน มีหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน สามารถดำเนินงานในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีทักษะและทัศนคติในการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี

๕) สนับสนุนเทคโนโลยีเพื่อใช้สำหรับการบริหารจัดการความหลากหลายให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อาทิ การสร้างระบบฐานข้อมูล การใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ การใช้ระบบพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (Biometrics) บนพื้นฐานของความสมัครใจ โดยแสดงเจตจำนงในการขอใช้สิทธิตามขั้นตอนในการยืนยันอัตลักษณ์บุคคล เพื่อเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สถานะสิทธิบุคคล

๖) สนับสนุนการให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการของภาครัฐภายใต้หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเข้าถึงการบริการของรัฐเป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น

๕. กลไกการบริหารจัดการ

๕.๑ กลไกภายใต้สภาความมั่นคงแห่งชาติ

๕.๑.๑ กลไกระดับนโยบาย : สภาความมั่นคงแห่งชาติ และคณะกรรมการร้อยกรองงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ

๕.๑.๒ กลไกระดับอำนวยการ : คณะอนุกรรมการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม (อบ.พว.) และคณะอนุกรรมการประเมินสถานการณ์และแก้ไขปัญหาเร่งด่วนเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม (อปก.พว.)

๕.๒ กลไกการปฏิบัติ

๕.๒.๑ กลไกตามแนวทางการดำเนินการ

๑) หน่วยงานรับผิดชอบ

แนวทางการดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หน่วยงานร่วมรับผิดชอบ
๑. การเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของคนในชาติอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศไทย โดยสันติวิธี	วธ.	พม. ยธ. ทส. อว. ศธ. มท. ตร. กปส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๒. การส่งเสริมให้คนในชาติได้รับการประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน และได้รับการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชาติในการแก้ไขปัญหาได้อย่างความเท่าเทียมและเป็นธรรมให้ยั่งยืน	พม.	มท. ทส. วธ. ศธ. กษ. ตร. สธ. คค. ดศ. ทก. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๓. การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม ทั้งในและต่างประเทศ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งการดำเนินงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง	มท.	วธ. พม. กท. กษ. ตร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๓.๑ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน มีความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม	มท./พม.	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๓.๒ ส่งเสริมและพิจารณาให้ภาคประชาสังคมต่างประเทศ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม	กต.	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๔. การทบทวนความเหมาะสมของ กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมาตรการของประเทศไทยให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องต่อการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการบริหารจัดการของภาครัฐได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล	ยธ.	ทส. มท. กษ. พม. ดศ. สำนักงาน ก.พ.ร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๔.๑ การทบทวนกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบาย	ยธ.	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หน่วยงานร่วมรับผิดชอบ
๔.๒ การบริหารจัดการเชิงนโยบาย และกลไกของภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล และสังคมพหุวัฒนธรรม	สมช.	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) หน้าที่ของหน่วยงานรับผิดชอบตามแนวทางการดำเนินการ

(๑) **หน่วยงานรับผิดชอบหลัก** มีหน้าที่หลักด้านการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินการที่รับผิดชอบให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งอำนวยความสะดวกและบูรณาการให้หน่วยงานรับผิดชอบร่วมดำเนินการตามกลยุทธ์ ตลอดจนติดตาม รวบรวม และรายงานผลการดำเนินงานดังกล่าวตามระบบที่วางไว้

(๒) **หน่วยงานรับผิดชอบร่วม** มีหน้าที่ในการดำเนินการขับเคลื่อนตามกลยุทธ์ต่าง ๆ ของแนวทางการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน รวมทั้งมีหน้าที่ในการรายงานผลการดำเนินการให้หน่วยงานรับผิดชอบหลักทราบ

๕.๒.๒ กลไกระดับพื้นที่

๑) หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มเป้าหมาย	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานดำเนินการ
๑. กลุ่มที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง	พม./ทส.	จังหวัด/หน่วยงานในจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๒. กลุ่มที่อาศัยอยู่บนพื้นที่ราบ	วธ.	จังหวัด/หน่วยงานในจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๓. กลุ่มที่อาศัยและตั้งถิ่นฐานตามหมู่เกาะหรือชายฝั่งทะเล	ทส.	จังหวัด/หน่วยงานในจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๔. กลุ่มที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่า	พม./ทส.	จังหวัด/หน่วยงานในจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) หน้าที่ของหน่วยงานรับผิดชอบระดับพื้นที่

(๑) **หน่วยงานหลัก** มีหน้าที่ขับเคลื่อนงานตามแนวทางการดำเนินการทั้ง ๔ แนวทางร่วมกับหน่วยงานดำเนินการในระดับพื้นที่ เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มชาติพันธุ์ที่รับผิดชอบให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผน ตลอดจนมีหน้าที่ติดตาม รวบรวม และรายงานผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

(๒) **หน่วยงานดำเนินการ** มีหน้าที่ในการดำเนินการขับเคลื่อนงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มชาติพันธุ์ตามภารกิจที่รับผิดชอบ โดยใช้แนวทางการดำเนินการทั้ง ๔ แนวทางเป็นกรอบในการดำเนินการ รวมทั้งมีหน้าที่ในการรายงานผลการดำเนินการให้หน่วยงานหลักทราบ

๖. การติดตามและประเมินผล

๖.๑ การรายงานผลการดำเนินการในระบบอิเล็กทรอนิกส์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมกันในการรายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนแผนความมั่นคงเฉพาะเรื่อง (Electronic Assessment Reports : EAR) ของ สมช. ซึ่งเป็นการรายงานผลการดำเนินการของแผนระดับที่ ๓ ที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform : eMENSCR) ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ที่มีการรายงานผลการดำเนินการของแผนระดับที่ ๑ และ ๒ โดยเพิ่มเติมข้อมูลความเชื่อมโยงของโครงการที่หน่วยงานบันทึกในระบบ eMENSCR แล้วในส่วนของการสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และตัวเลือกผลผลิต ผลลัพธ์ และอุปสรรค โดยให้รายงานผลการดำเนินงานรอบหกเดือน และประจำปี

๖.๒ กลไก

๖.๒.๑ กลไกคณะกรรมการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม (อบ.พว.) ภายใต้คณะกรรมการร้อยกรองงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจประการหนึ่งในการติดตามและประเมินผลแผน โดย สมช. จะรวบรวมผลการดำเนินงานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายงานในระบบอิเล็กทรอนิกส์ เสนอ อบ.พว. และคณะกรรมการร้อยกรองงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ตามลำดับ

๖.๒.๒ กลไกเครือข่ายติดตามผลเฉพาะกรณี เพื่อติดตามผลการดำเนินการในพื้นที่สำคัญ และรายงานให้ อบ.พว. และคณะอนุกรรมการประเมินสถานการณ์และแก้ไขปัญหาเร่งด่วนเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม (อปก.พว.) ทราบ

๖.๒.๓ กลไกการประเมินผลโดยภาคส่วนอื่น โดยเฉพาะภาควิชาการ โดยจัดทำในรูปแบบโครงการวิจัยภาควิชาการ

๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย

๗.๑ ตัวชี้วัดที่เชื่อมโยงกับแผนระดับที่ ๑ และ ๒

ยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนที่เกี่ยวข้อง	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐
ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง	- บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับ - ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ยอมรับและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ - การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ	- ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ - บทบาทและการยอมรับในด้านความมั่นคงของไทยในประชาคมระหว่างประเทศ - ประสิทธิภาพการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม	-

ยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนที่เกี่ยวข้อง	เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย ปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐
แผนแม่บทฯ ประเด็น ความมั่นคง	- ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น - การเมืองมีเสถียรภาพ และธรรมาภิบาลสูงขึ้น - กลไกการบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงขึ้น	- ดัชนีสันติภาพโลก (อันดับ) - ประสิทธิภาพของรัฐบาล จากการประเมินของ ธนาคารโลก - ระดับประสิทธิภาพ การดำเนินงานของ หน่วยงานด้านการ จัดการความมั่นคง	- ๑ ใน ๕๐ ของโลก - ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๕ - ร้อยละ ๑๐๐
แผนแม่บทฯ ประเด็น ความเสมอภาคและ หลักประกันทาง สังคม	- คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น - มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น	- สัดส่วนประชากรไทย ทั้งหมดที่ได้รับความ คุ้มครองตามมาตรการ คุ้มครองทางสังคม - ดัชนีความยากจน แบบหลากหลาย มิติของ กลุ่มเป้าหมายที่ ต้องการความ ช่วยเหลือ	- ร้อยละ ๘๐ - ลดลงร้อยละ ๑๐
นโยบายและแผน ระดับชาติว่าด้วย ความมั่นคงแห่งชาติ	นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของ สถาบันหลักของชาติ <u>เป้าหมายที่ ๒</u> คนในชาติอยู่ร่วมกัน อย่างสันติ และเคารพในความแตกต่าง หลากหลายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๖ การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง <u>เป้าหมายที่ ๑</u> ผู้มีปัญหาสถานะและ สิทธิบุคคลมีจำนวนลดลง และได้รับการ ดูแลตามหลักมนุษยธรรม	- จำนวนการจัดทำ พัฒนา หรือปรับปรุง มาตรการของรัฐให้ สอดคล้องกับ สนธิสัญญาระหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิ มนุษยชนที่ประเทศ ไทยมีพันธกรณีที่ต้อง ปฏิบัติตาม - ร้อยละของจำนวนผู้มี ปัญหาสถานะและสิทธิ บุคคลที่ได้รับสถานะอยู่ ในราชอาณาจักรอย่าง ถูกต้องตามกฎหมาย	- อย่างน้อยปีละ ๒ มาตรการ (มาตรการ หมายถึง แนวทาง คู่มือ คำสั่ง ประกาศ กฎ ระเบียบ หรือกฎหมายระดับต่าง ๆ รวมถึงการดำเนินงาน หรือวิธีการรูปแบบอื่นใด ซึ่งเกิดขึ้นโดยหน่วยงาน ของรัฐหรือหน่วยงานของ รัฐมีส่วนร่วม) - เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐ ภายในปี ๒๕๗๐

๗.๒ ตัวชี้วัดภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย (ปี พ.ศ.)					
		๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ (รวม ๕ ปี)
ตัวชี้วัดรวม							
สังคมไทยสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม	๑. จำนวนการจัดทำ พัฒนา หรือปรับปรุงมาตรการของรัฐที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมมีการผลักดันเพื่อให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี ๒. ร้อยละของจำนวนปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับภาครัฐ (ลดลง)	อย่างน้อย ๑ มาตรการ ร้อยละ ๕	อย่างน้อย ๑ มาตรการ ร้อยละ ๑๐	อย่างน้อย ๑ มาตรการ ร้อยละ ๑๕	อย่างน้อย ๑ มาตรการ ร้อยละ ๒๐	อย่างน้อย ๑ มาตรการ ร้อยละ ๒๕	อย่างน้อย ๕ มาตรการ ร้อยละ ๒๕ (เทียบกับค่าเฉลี่ย ๕ ปีย้อนหลัง)
ตัวชี้วัดเชิงกลยุทธ์							
ประเทศไทยสามารถบริหารจัดการป้องกันปัญหาอคติทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและความเกลียดชังได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้แนวทางสันติวิธี	แนวทางการดำเนินการที่ ๑ ร้อยละความสำเร็จในการจัดการปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี	ร้อยละ ๒๐	ร้อยละ ๓๐	ร้อยละ ๔๐	ร้อยละ ๕๐	ร้อยละ ๖๐	ร้อยละ ๖๐ ของจำนวนครั้งที่ใช้สันติวิธีในการจัดการปัญหาความขัดแย้งทั้งหมด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย (ปี พ.ศ.)					
		๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ (รวม ๕ ปี)
คนในชาติ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นกลุ่มเปราะบางและกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม ได้รับการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการส่งเสริมอาชีพ ตลอดจนตระหนักรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ รวมทั้งส่งเสริมและจัดอุปสรรคต่าง ๆ	แนวทางการดำเนินการที่ ๒ ๑. ร้อยละของจำนวนผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคลที่ได้รับสถานะอยู่ในราชอาณาจักรอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (เพิ่มขึ้น) ๒. ร้อยละความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	ร้อยละ ๖	ร้อยละ ๑๒	ร้อยละ ๑๘	ร้อยละ ๒๔	ร้อยละ ๓๐	เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐ ภายในปี ๒๕๗๐ (จากปีฐาน พ.ศ. ๒๕๖๕)
ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคมทั้งในและต่างประเทศ มีเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศไทย	แนวทางการดำเนินการที่ ๓ ร้อยละความเชื่อมั่นของกลุ่มเป้าหมายจากภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคมต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศไทย	-	-	-	-	-	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๕ (วัดจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้ง)

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย (ปี พ.ศ.)					
		๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙	๒๕๗๐	๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ (รวม ๕ ปี)
ประเทศไทยมีกลไกการบริหารจัดการของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล ที่สอดคล้องกับสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งมีกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมาตรการที่มีความทันสมัยและสร้างความเป็นธรรมให้กับคนในชาติ	แนวทางการดำเนินการที่ ๔						
	๑. ร้อยละความสำเร็จของการขับเคลื่อนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย	ร้อยละ ๔๐	ร้อยละ ๕๐	ร้อยละ ๖๐	ร้อยละ ๗๐	ร้อยละ ๘๐	มีการนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปขับเคลื่อน ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายทั้งหมด ภายในปี ๒๕๗๐
	๒. ระดับความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในบริหารจัดการความหลากหลายภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย	-	-	-	-	-	เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ผ่านกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริหารจัดการความหลากหลายไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐ มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น
	๓. ความสำเร็จของการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย	-	-	-	-	-	๓.๑ มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ ๓.๒ กลุ่มเป้าหมายได้รับการบริการจากภาครัฐในอัตรารวดเร็วขึ้น (เทียบกับอัตราความเร็ว ^๑ เฉลี่ย ๕ ปีย้อนหลัง)
		-	-	-	-	-	

๘. โครงการสำคัญ (Flagship Project)

๘.๑ โครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลบูรณาการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม : ฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์

๘.๑.๑ แนวทาง เชื่อมโยงกับแนวทางการดำเนินการที่ ๔ การทบทวนความเหมาะสมของแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมาตรการของประเทศไทยให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องต่อการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการบริหารจัดการของภาครัฐได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล โดยการจัดทำระบบฐานข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศที่สนับสนุนการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยให้มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มชาติพันธุ์ในทุกระดับ อีกทั้งการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีลักษณะเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของบริบทสังคมแต่ละท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

๘.๑.๒ กิจกรรมและห้วงเวลาดำเนินการ

ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จัดทำและเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง ๔ กลุ่ม ทั่วประเทศ ได้แก่ ๑) กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ๒) กลุ่มชาติพันธุ์ที่บนพื้นที่ราบ ๓) กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานตามหมู่เกาะหรือทะเลชายฝั่ง ๔) กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่า ให้มีความชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อรองรับหรือสนับสนุนต่อการใช้ข้อมูลในการแก้ไขและป้องกันปัญหาด้านต่าง ๆ

ปี พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๖๘ เก็บรวบรวมฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของกลุ่มชาติพันธุ์และการขอสัญชาติไทยของชาวต่างชาติ รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลกลุ่มประชากรชาติพันธุ์ที่ได้รับและยังไม่ได้รับสัญชาติไทย เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องกับข้อเท็จจริง และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รองรับและสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

ปี พ.ศ. ๒๕๖๙ – ๒๕๗๐ พัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร โดยเชื่อมโยงข้อมูลประชากร และสถิติต่าง ๆ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐร่วมกัน ตลอดจนพัฒนาระบบข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ และเป็นแหล่งข้อมูลในการบริหารจัดการต่อประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาด้านต่าง ๆ

๘.๑.๓ ตัวชี้วัดโครงการ

- ๑) มีฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ที่เสถียรภาพภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๐
- ๒) สถานการณ์ปัญหาเร่งด่วนของกลุ่มชาติพันธุ์*ลดลง จากค่าเฉลี่ยปี ๒๕๖๖ เมื่อสิ้นสุดแผนในปี ๒๕๗๐ (*ปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล และปัญหาการทับซ้อนของการใช้ประโยชน์ที่ดิน)
- ๓) กลุ่มเป้าหมายได้รับการบริการจากภาครัฐในห้วงปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ในอัตราเร็วขึ้นเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ย ๕ ปีย้อนหลัง

๘.๑.๔ หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยรับผิดชอบหลัก : สมช. และศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) (สมส.)

หน่วยรับผิดชอบรอง : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กระทรวงมหาดไทย (มท.) กระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตร.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) กระทรวงแรงงาน (รง.)

๘.๒ โครงการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย

๘.๒.๑ แนวทาง เชื่อมโยงกับแนวทางการดำเนินการที่ ๓ การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคมทั้งในและต่างประเทศ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งการดำเนินงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยการเปิดพื้นที่เพื่อรับฟังและสร้างการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวนโยบายต่อการบริหารจัดการของรัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์ นำไปสู่การสร้างความรู้และความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มาจากมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และแนวทางการดำเนินการที่ ๔ การทบทวนความเหมาะสมของแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมาตรการของประเทศไทยให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องต่อการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการบริหารจัดการของภาครัฐได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล โดยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวัฒนธรรม ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานบนสถานะแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๘.๒.๒ กิจกรรมและห้วงเวลาดำเนินการ

ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ จัดประชุมร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์หรือประเมินสถานการณ์เร่งด่วนในกรณีต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระยะต่อไป

ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ เสริมสร้างเครือข่ายเพื่อจัดอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความเข้าใจในอัตลักษณ์ ประเพณี รวมถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ อันจะนำไปสู่การปฏิบัติต่อกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกต้องและอยู่บนพื้นฐานของแนวทางการบริหารจัดการความขัดแย้งและความเกลียดชังโดยสันติวิธี

ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ จัดเวทีรับฟังและสร้างการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวนโยบายต่อการบริหารจัดการของรัฐต่อกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลและจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รวมทั้งดำเนินการติดตามการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ ตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ เพื่อลดแนวคิดที่อาจส่งผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันของคนในชาติอย่างสันติสุข เกิดการยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีความเคารพซึ่งกันและกัน ควบคู่กับการสร้างความเข้าใจในระดับนานาชาติ โดยเปิดเวทีเสวนาหารีร่วมกันกับผู้แทนจากต่างประเทศ ให้มีความเข้าใจถึงลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย

๘.๒.๓ ตัวชี้วัดโครงการ

- ๑) เจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐ จากกิจกรรมฯ มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น
- ๒) การสำรวจความเชื่อมั่นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๕
- ๓) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ สมช. จัดทำจากการรับฟังความเห็นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ได้มีการนำไปขับเคลื่อนจริง ภายในปี ๒๕๗๐

๔) จำนวนข้อร้องเรียนระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับภาครัฐลดลงร้อยละ ๒๕ ในห้วงปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ย ๕ ปีย้อนหลัง

๘.๒.๔ หน่วยงานรับผิดชอบ

หน่วยรับผิดชอบหลัก : สมช.

หน่วยรับผิดชอบรอง : คมส. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)
กระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) กระทรวงมหาดไทย (มท.)

๙. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๙.๑ การมีกลไกรองรับการแก้ไขปัญหาในทุกกระดับที่มีประสิทธิภาพ และมีเอกภาพ รวมทั้ง การขับเคลื่อนโดยการปฏิบัติตามแผนของแต่ละหน่วยงาน และมีความเชื่อมโยงประสานสอดคล้องและบูรณาการการปฏิบัติร่วมกันทุกระดับ พร้อมทั้งมีมาตรการรองรับในการเยียวยาที่เหมาะสมสำหรับกรณีกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของภาครัฐ

๙.๒ การสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ บนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อให้คนในชาติยอมรับ เข้าใจ เคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน รวมทั้งสามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

๙.๓ การให้ความร่วมมือของประชาชนและทุกภาคส่วน ทั้งการมีส่วนร่วมตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหา การร่วมพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทุกขั้นตอน ตลอดจนการประเมินผล การดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดกระบวนการการมีส่วนร่วมในทุกมิติ

๙.๔ การมีระบบฐานข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยที่มีความถูกต้อง ทันสมัย และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ในทุกระดับ รวมทั้งสามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ตารางประสานสอดคล้อง

แนวทางการดำเนินการ	กลยุทธ์ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อน	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หลัก	ร่วม
แนวทางการดำเนินการที่ ๑ การเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของคนในชาติอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี โดยสันติวิธีภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม	๑. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการบริหารจัดการความขัดแย้งและความเกลียดชังโดยสันติวิธี แก่เจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคมและผู้นำท้องถิ่น สร้างความรู้ความเข้าใจกระบวนการบริหารจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีโดยมุ่งเน้นการป้องกันความขัดแย้งเป็นสำคัญ	วธ.	พม. ยธ. ทส. อว. ศธ. มท. ตร. กปส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	๒. ส่งเสริมกระบวนการป้องกันปัญหาอคติทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและความเกลียดชังโดยสันติวิธี การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความขัดแย้ง ตลอดจนสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทในการประสานความร่วมมือเพื่อป้องกันและจัดการความขัดแย้งโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน		
	๓. กำหนดกลไกเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางต่าง ๆ โดยยึดหลักนิติรัฐ นิติธรรม และหลักสันติวิธี เพื่อป้องกันปัญหาอคติทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและความเกลียดชัง ลดความเหลื่อมล้ำ และการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้เกิดขึ้นในสังคมไทย		

แนวทางการดำเนินการ	กลยุทธ์ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อน	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หลัก	ร่วม
	๔. สนับสนุนให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมและข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา อาทิ การจัดสรรที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทางจิตวิญญาณ โดย อาศัยกระบวนการยุติธรรม และการระงับข้อพิพาทตามแนวทางสันติวิธี ตลอดจนอาศัยความร่วมมือด้านข้อมูลทางวิชาการจากผู้รู้หรือผู้นำทางจิตวิญญาณในพื้นที่		
	๕. เสริมสร้างความมั่นคงด้วยมิติวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดการโดยสันติวิธี โดยสนับสนุนการนำวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาจัดการความรู้ พัฒนาอย่างเป็นระบบ ก้าวทัน รองรับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ความมั่นคงรูปแบบใหม่		
	๖. ส่งเสริมการดำเนินการตามแนวทางปรองดองสมานฉันท์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสร้างความเข้าใจ การบังคับใช้กฎหมายที่เสมอภาคเป็นธรรม พร้อมไปกับสนับสนุนการจัดเวทีประชาคมการเรียนรู้ ในการบริหารจัดการความขัดแย้งและความเกลียดชังโดยสันติวิธี และกระบวนการยุติธรรมในสถาบันการศึกษาและชุมชนท้องถิ่น		
	๗. สนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ในการบริหารจัดการความขัดแย้งของชุมชน และท้องถิ่นโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ความหลากหลายทาง วัฒนธรรมของคนในพื้นที่ เพื่อให้คนเกิดความเข้าใจและเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันใน ความหลากหลายได้อย่างสันติ เกิดภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง เพื่อป้องกันปัญหาอคติทางวัฒนธรรม ที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและความเกลียดชัง		

แนวทางการดำเนินการ	กลยุทธ์ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อน	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หลัก	ร่วม
	๘. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และยอมรับในความหลากหลาย รวมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสังคมที่เคารพซึ่งกันและกัน ควบคู่กับการสนับสนุนให้มีหลักสูตรการเรียนรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกในการยอมรับความหลากหลายทางความเชื่อ ความศรัทธา ศาสนา วัฒนธรรม และสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม		
	๙. ส่งเสริมให้ประชาชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รวมทั้งมีการสื่อสาร ช่วยเหลือ และร่วมมือกัน โดยไม่แบ่งแยกความแตกต่างหลากหลาย ตลอดจนส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งระดับผู้นำและระดับชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายการเกื้อหนุนทางสังคมระหว่างกัน		
แนวทางการดำเนินการที่ ๒ การส่งเสริมให้คนในชาติได้รับการประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน และได้รับการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเสมอภาคและไม่เลือก	๑. เร่งรัดกระบวนการกำหนดสถานะบุคคลให้แก่คนในชาติที่อยู่ในไทยเป็นเวลานานที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติไว้เรียบร้อยแล้ว	พม.	มท. ทส. วธ. ศธ. กษ. ตร. สธ. คค. ดศ. ทก. และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการดำเนินการ	กลยุทธ์ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อน	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หลัก	ร่วม
ปฏิบัติ รวมทั้ง เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชาติในการแก้ไข ปัญหาได้อย่างความเท่าเทียมและ เป็นธรรมให้ยั่งยืน	๒. พัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐโดยการนำ แนวทางการบูรณาการและการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ โดยการบูรณาการนโยบายและ การดำเนินงานของทุกหน่วยงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน ทั้งใน ระดับชาติและในระดับท้องถิ่น เพื่อให้คนในชาติมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแนวทาง การพัฒนาและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิต และความหลากหลาย อีกทั้งได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย		
	๓. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชาติในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและความหลากหลาย ปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตสาธารณะ รวมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ผืนป่า โดยยึด แนวพระราชดำริที่ประชาชนสามารถอยู่อาศัยร่วมกับป่าได้ อาทิ การให้คนอยู่ร่วมกับป่า ตลอดจนรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมและผลประโยชน์แห่งชาติ ด้วยจิตสำนึกและความรู้สึกใน การเป็นเจ้าของ รวมทั้งการรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและต่อผู้อื่น		

แนวทางการดำเนินการ	กลยุทธ์ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อน	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หลัก	ร่วม
	๔. ส่งเสริมการจัดระเบียบพื้นที่ จัดถิ่นฐานที่อยู่อาศัยทำกินตามแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนและป่า และพัฒนาความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตให้มีทางเลือกทางอาชีพที่เหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการรักษาความมั่นคง โดยการจัดโครงการที่มีความสอดคล้องกับพื้นที่ เช่น โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ และโครงการยามชายแดน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ		
	๕. ส่งเสริมให้คนในชาติได้รับโอกาสทางการศึกษาในทุกระดับทั้งในระบบโรงเรียนนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนการศึกษาตามอัธยาศัยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษา รวมทั้งพัฒนาศักยภาพผู้มีส่วนได้เสียทางสังคมในสังคมพหุวัฒนธรรมให้สามารถปรับตัวให้ทันกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเพื่อแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างเสมอภาคเท่าเทียมทั่วถึง สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและความหลากหลาย ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการโครงการตามแนวอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรในสถาบันการศึกษาทุกประเภท		
	๖. เร่งรัดการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงวิถีชีวิตของคนในชาติอย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย อาทิ การโทรคมนาคม การขนส่ง การสาธารณสุข		

แนวทางการดำเนินการ	กลยุทธ์ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อน	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หลัก	ร่วม
	๗. พัฒนาพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และด้านการลงทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเสริมสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับบริบทและอัตลักษณ์ของพื้นที่		
	๘. ส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ได้แก่ กสิกรรมวนเกษตร ปศุสัตว์ และประมง รวมทั้งสนับสนุนการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกลุ่มหรือชุมชน เพื่อพัฒนาต่อยอดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่		
	๙. พัฒนาทักษะอาชีพ ส่งเสริมและต่อยอดผลผลิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อันมุ่งเน้นให้เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและประเพณี โดยไม่ก้าวก้าวความเชื่อของชุมชน และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายอย่างยั่งยืน		
	๑๐. ส่งเสริมบทบาทของสตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาทุกมิติทั้งในเวทีการเมืองระดับชาติ และระดับท้องถิ่น โดยให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม		

แนวทางการดำเนินการ	กลยุทธ์ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อน	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หลัก	ร่วม
แนวทางการดำเนินการที่ ๓ การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคมทั้งในและต่างประเทศ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมรวมทั้งการดำเนินงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง	๑. ส่งเสริมให้มีพื้นที่ในการแสดงออกทางความคิดอย่างเปิดกว้าง ทั้งพื้นที่ทางกายภาพ พื้นที่ทางความรู้สึกร่วมกัน และพื้นที่ทางสังคม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ยอมรับความหลากหลาย และสร้างสรรค์ให้สังคมดีขึ้น โดยต้องเคารพสิทธิผู้อื่นและอยู่ภายใต้กฎหมาย ปราศจากการคุกคามและละเมิดต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	มท.	วธ. พม. กท. กษ. ตร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	๒. ส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมและผลประโยชน์แห่งชาติ ด้วยจิตสำนึกและความรู้สึกในการเป็นเจ้าของ รวมทั้งการรู้จักสิทธิและหน้าที่ต่อตนเองและต่อผู้อื่น พร้อมสนับสนุนให้มีช่องทางการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่คนในชาติ		
๓.๑ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม (มท./พม.)	๓. สร้างการรับรู้และความเข้าใจให้แก่ประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวกับสถานการณ์กลุ่มชาติพันธุ์ และการดำเนินงานของภาครัฐที่ผ่านมา เพื่อลดแนวคิอคติทางวัฒนธรรมภายในสังคม		

แนวทางการดำเนินการ	กลยุทธ์ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อน	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หลัก	ร่วม
๓.๒ ส่งเสริมและพิจารณาให้ภาคประชาสังคมต่างประเทศ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม (กต.)	๔. เสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาชนและชุมชนให้พึ่งตนเองได้ โดยยึดแนวพระราชดำริเป็นแนวทางดำเนินงาน เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรผสมผสาน โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน การให้ความคุ้มครองดูแลประชาชนกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคมและพัฒนาระบบการเข้าถึงบริการให้ทั่วถึง รวดเร็ว เพื่อยกระดับการจัดบริการสาธารณะของรัฐ		
	๕. สนับสนุนให้หน่วยงานราชการในพื้นที่เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้านสิทธิมนุษยชน ขึ้นพื้นฐานและกฎหมายเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องให้แก่ประชาชน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับกระแสข้อมูลข่าวที่บิดเบือน ตลอดจนมีการติดตามตรวจสอบความถูกต้องของแหล่งข้อมูล		
แนวทางการดำเนินการที่ ๔ การทบทวนความเหมาะสมของแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมาตรการของประเทศไทยให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องต่อการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการบริหารจัดการของภาครัฐได้รับการพัฒนา	๑. ทบทวน ปรับปรุง หรือพัฒนาวิธีปฏิบัติ แนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ รวมถึงการใช้ดุลพินิจหลักนิติรัฐและนิติศาสตร์ให้เหมาะสม โดยอาศัยการบูรณาการด้านข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อประกอบการพิจารณาคดีในกรณีข้อพิพาทต่าง ๆ เพื่อสร้างความสมดุลในสังคมพหุวัฒนธรรม ตลอดจนมีมาตรการเยียวยาที่เหมาะสมรองรับต่อกรณีของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของภาครัฐ	ยธ.	ทส. มท. กษ. พม. ดศ. สำนักงาน ก.พ.ร. และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการดำเนินการ	กลยุทธ์ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อน	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หลัก	ร่วม
อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล ๔.๑ การทบทวนกฎหมาย ระเบียบหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบาย (ยธ.) ๔.๒ การบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลไกของภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล (สมช.)	๒. ส่งเสริมและบูรณาการการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานเพื่อเชื่อมโยงกลไกการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งได้ครอบคลุมทั้งมิติความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม โดยการยกระดับสู่เศรษฐกิจสีเขียวให้เติบโตและมีความยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมกลไกการประสานงานระดับชุมชน ซึ่งสามารถเป็นกลไกในการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ กับประชาชน ๓. เร่งรัดกระบวนการจัดทำแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (One Map) การสำรวจเขตพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม		
	๔. พัฒนาบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีกรอบความคิด ทักษคติ และทักษะที่เหมาะสมเอื้อต่อการบริหารจัดการความหลากหลายภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย และให้มีสมรรถนะทางวัฒนธรรม (Cultural Competency) โดยมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในการเคารพหลักนิติรัฐ นิติธรรม และหลักสิทธิมนุษยชน ยอมรับและเห็นในคุณค่าของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชาชน มีหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน สามารถดำเนินงานในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีทักษะและทัศนคติในการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี		

แนวทางการดำเนินการ	กลยุทธ์ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อน	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หลัก	ร่วม
	๕. สนับสนุนเทคโนโลยีเพื่อใช้สำหรับการบริหารจัดการความหลากหลายให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อาทิ การสร้างระบบฐานข้อมูล การใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ การใช้ระบบพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (Biometrics) บนพื้นฐานของความสมัครใจ โดยแสดงเจตจำนงในการขอใช้สิทธิตามขั้นตอนในการยืนยันอัตลักษณ์บุคคล เพื่อเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สถานะสิทธิบุคคล		
	๖. สนับสนุนการให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการของภาครัฐภายใต้หลักธรรมาภิบาลเพื่อการเข้าถึงการบริการของรัฐเป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น		

ภาคผนวก ข

คำนิยาม

เพื่อความชัดเจนและความเข้าใจที่ตรงกัน สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้กำหนดนิยามศัพท์ที่สำคัญ โดยศึกษา ประมวล จากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และข้อเสนอแนะจากนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสร้างความเข้าใจ และสนับสนุนให้สามารถขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ได้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่

๑. กลุ่มคนเปราะบาง หมายถึง บุคคลที่ต้องการได้รับการพิทักษ์จากผู้อื่น ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระหรือตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง โดยสามารถแบ่งกลุ่มคนเปราะบางได้ ดังนี้ ๑) กลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงกว่าบุคคลทั่วไป อาทิ หญิงตั้งครรภ์ ผู้สูงอายุ พ่อเลี้ยงเดี่ยว แม่เลี้ยงเดี่ยว ๒) กลุ่มทุพพลภาพ อาทิ ผู้พิการ ผู้ป่วยจิตเวช ผู้ป่วยเด็ก ผู้ป่วยสมองเสื่อม ผู้ป่วยติดเตียง ๓) กลุ่มที่ไม่มีอิสระพอในการตัดสินใจ อาทิ เด็กและเยาวชน นักโทษ ทหารเกณฑ์ และ ๔) กลุ่มผู้ด้อยโอกาส อาทิ คนเร่ร่อน คนไร้บ้าน และ คนขอทาน

๒. กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม หมายถึง กลุ่มบุคคลในสังคมที่มีความสามารถในการปรับตัวต่ำ และต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษ ประกอบด้วย กลุ่มเด็กและเยาวชน สตรี คนพิการ คนยากจน คนไร้ที่พึ่ง ผู้สูงอายุ คนไร้สถานะทางทะเบียนราษฎร ผู้พันโทษ ผู้ติดเชื่อเอช ไอ วี และผู้บริโภคร (ความหมายโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

๓. คนในชาติ หมายถึง กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ร่วมกัน โดยถือขนบธรรมเนียมประเพณี และมีภาษาที่ใช้ร่วมกัน ประกอบด้วย กลุ่มคนที่มีสัญชาติไทย และกลุ่มคนที่ไม่มีสัญชาติไทย แต่มีภูมิลำเนาเป็นหลักแหล่งครอบคลุม ทั้งในส่วนที่มีสถานะถูกต้องตามกฎหมาย และส่วนที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ชั่วคราวภายใต้นโยบายและมาตรการของภาครัฐ ทั้งนี้ ไม่หมายรวมถึง ผู้หนีภัยการสู้รบ ผู้แสวงหาที่พักพิง และแรงงานต่างด้าว ซึ่งมีนโยบาย แนวทางและมาตรการของภาครัฐรองรับเป็นการเฉพาะ

๔. ภูมิสังคม (Geosocial) หมายถึง ความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ชีวภาพ วิถีชีวิต ประเพณี ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม

๕. สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) หมายถึง สังคมหนึ่งที่มีโครงสร้างทางสังคม ประกอบด้วย ๑) กลุ่มคนมากกว่าหนึ่งกลุ่มที่มีความความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น ศาสนา ภาษา วิถีชีวิต วัฒนธรรม หรืออัตลักษณ์ ๒) ความเชื่อและค่านิยมของคนในสังคมที่ยอมรับ เข้าใจและเคารพในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมและผู้อื่น และ ๓) ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มที่มีความความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม

๖. อัตลักษณ์ (Identity) หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคล ชุมชน สังคม หรือประเทศนั้น ๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา

ภาคผนวก ค

บัญชีอักษรย่อ

กก.	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
กต.	กระทรวงการต่างประเทศ
กปส.	กรมประชาสัมพันธ์
ก.พ.ร.	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
กษ.	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กห.	กระทรวงกลาโหม
กอ.รมน.	กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
คค.	กระทรวงคมนาคม
คศ.	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
ตชด.	กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
ตร.	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ทส.	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ปค.	กรมการปกครอง
ปม.	กรมป่าไม้
พช.	กรมการพัฒนาชุมชน
พด.	กรมพัฒนาที่ดิน
พม.	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
พส.	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
มท.	กระทรวงมหาดไทย
ยธ.	กระทรวงยุติธรรม
รง.	กระทรวงแรงงาน
วธ.	กระทรวงวัฒนธรรม
ศธ.	กระทรวงศึกษาธิการ
คมส.	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
สธ.	กระทรวงสาธารณสุข
ส.ป.ก.	สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
สปน.	สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
สมช.	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
สศช.	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
อปท.	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
อว.	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
อส.	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช